

บทที่ ๔

ผลสำเร็จจากการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของสำนักปฏิบัติธรรม วัดศรีอุดมวงศ์ จังหวัดเลย

เมื่อศึกษาวิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของสำนักปฏิบัติธรรมวัดศรีอุดมวงศ์ จังหวัดเลยแล้ว ยังไม่ถือได้ว่าเป็นการประสบผลสำเร็จในการทำงานและเกิดประโยชน์แก่พระพุทธศาสนาสิ่งเป็น เครื่องพิสูจน์ยืนยันได้นั้นคือการศึกษาถึงผลการเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่เกิดจากความรู้ความสามารถ ประสบการณ์และวิธีการทำงานด้านต่างๆซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาผลการปฏิบัติงานการเผยแผ่ธรรมของ สำนักปฏิบัติธรรมวัดศรีอุดมวงศ์ จังหวัดเลย โดยมีรายละเอียดดังที่จะได้นำเสนอตามลำดับต่อไปนี้

- ๔.๑ ผลที่เกิดแก่บุคคล
- ๔.๒ ผลที่เกิดแก่สังคม
- ๔.๓ ผลที่เกิดแก่พระพุทธศาสนา

๔.๑ ผลสำเร็จที่เกิดแก่บุคคล

สำนักปฏิบัติธรรมวัดศรีอุดมวงศ์ จังหวัดเลยได้รับการยอมรับนับถือเชื่อถือและศรัทธาจาก ประชาชนว่าสามารถโน้มน้าวให้บุคคลปฏิบัติตามได้ง่ายหลักธรรมที่สอนและวิธีการเผยแผ่ธรรมของ ท่านทำให้เกิดผลแก่บุคคลในหลายด้านดังนี้

๔.๑.๑ ด้านความรู้ ได้แสดงบรรยายปาฐกถาและอบรมให้ความรู้ทำให้ผู้ฟังเกิดความรู้ โดยเฉพาะความรู้เรื่องโลกและชีวิตการทำมาหากินทำความชั่วการดำเนินชีวิตที่ต้องตามหลัก พระพุทธศาสนาเรื่องความรู้นี้มีการสอนหลากหลายประการยึดการสอนตามแนวทางที่พระพุทธเจ้า ทรงสอนเป็นหลักนอกจากนั้นยังตอบปัญหาเพื่อให้ผู้ฟังหมดสงสัยในเรื่องที่ตนเองข้องใจเป็นการคลาย สงสัยก่อให้เกิดความรู้แก่ผู้ฟังได้และเมื่อผู้ฟังมีความรู้ก็เกิดความเข้าใจและสามารถปฏิบัติตามหลัก แห่งพระพุทธศาสนาได้อย่างถูกต้องดังต่อไปนี้อันจะส่งผลสูงสุด

พระครูอุดมคุณากร เจ้าคณะอำเภอวังสะพุงซึ่งเป็นผู้ดูแลเขตปกครอง ได้กล่าวเกี่ยวกับเรื่อง นี้ว่า “คำสอนทั้งที่เป็นการใช้ถ้อยคำ การใช้ลีลาการเทศน์ การใช้พุทธศาสนสุภาษิต คติธรรม คำ กลอน พร้อมแนวปฏิบัติของสำนักปฏิบัติธรรมวัดศรีอุดมวงศ์ จังหวัดเลย ทำให้ผู้ฟังผู้สนใจในแนวทางการปฏิบัติธรรมเกิดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องโดยอ้างถึงพระพุทธเจ้าว่าสอนไว้เช่นนี้ครูอาจารย์ ก็ให้แง่คิดไว้อย่างนี้ก็สอนไปตามนั้นซึ่งไม่ได้ผิดแปลกไปจากหลักของพระพุทธศาสนาจึงทำให้สาธุชนที่

ได้ฟังเกิดมีความศรัทธามั่นคงยิ่งขึ้นและสามารถยึดถือเป็นหลักในการดำเนินชีวิตตามแนวทางแห่งพระพุทธศาสนาได้อย่างไม่ผิดพลาด”^๑

นอกจากนี้สำนักปฏิบัติธรรมวัดศรีอุดมวงศ์ จังหวัดเลยยังเน้นในเรื่องของการนำหลักธรรมไปประยุกต์ใช้สำหรับการจัดการศึกษาโดยได้จัดกิจกรรมอบรมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับครูและนักเรียนจากโรงเรียนเทศบาลวังสะพุง ๑ เทศบาลวังสะพุง ๒ โรงเรียนศรีสงครามวิทยา โรงเรียนนรราชวิทยา โรงเรียนชุมชนวังสะพุง โรงเรียนบ้านวังสะพุง วิทยาลัยการอาชีพปากปวน วิทยาลัยเทคนิคเลย วิทยาลัยอาชีวศึกษาเลย มหาวิทยาลัยราชภัฏเลยเป็นต้นซึ่งล้วนเคยเข้าร่วมกิจกรรมอบรมคุณธรรมจริยธรรมที่สำนักปฏิบัติธรรมวัดศรีอุดมวงศ์ จังหวัดเลยเป็นประจำทุกปีได้ให้สัมภาษณ์ไปในแนวเดียวกันว่า “สิ่งที่ได้รับจากการอบรมเข้าร่วมกิจกรรมครั้งนี้คือการมีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมที่ถูกต้องสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

ตัวอย่างเช่นในการอบรมนักเรียนนักศึกษาทางสำนักปฏิบัติวัดศรีอุดมวงศ์จะเน้นปลูกฝังธรรมะสำหรับนักเรียนนักศึกษาโดยเฉพาะในเรื่องความกตัญญูกตเวที ทิศ ๖ อิทธิบาท ๔ และหัวใจนักปราชญ์ กล่าวคือ ความกตัญญูรู้คุณท่านที่มีบุญคุณแก่เราแล้วทำตอบแทนท่าน เช่น พ่อแม่ เป็นต้น ซึ่งทางพระพุทธศาสนาถือว่าเป็นบุพพอาจารย์ ครูคนแรกของลูก เรื่องทิศ ๖ ก็จะกล่าวถึง การทำหน้าที่ของแต่ละฝ่าย ทิศเบื้องหน้า คือบิดามารดา ทิศเบื้องขวา คือครูอาจารย์ ทิศเบื้องหลัง คือสามีภรรยา ทิศเบื้องซ้าย คือมิตรสหาย ทิศเบื้องบน คือ สมณชีพราหมณ์ ทิศเบื้องล่าง คือบ่าวไพร่ลูกน้อง อิทธิบาท ๔ หมายถึง หนทางสู่ความสำเร็จ ๔ ประการ สำหรับนักเรียนนักศึกษาสามารถนำไปปฏิบัติได้ดังนี้

ฉันทะคือ ความต้องการที่จะเรียนรู้ใฝ่ใจรักจะเรียนรู้อยู่เสมอและปรารถนาจะเรียนให้ได้ผลดียิ่งๆขึ้นไป

วิริยะคือ ขยันหมั่นเพียรเรียนรู้ด้วยความพยายามเข้มแข็งอดทนไม่ทอดทิ้ง

จิตตะคือ เอาจิตฝึกฝนในการเรียนไม่ปล่อยใจให้ฟุ้งซ่านเลื่อนลอยไปในสิ่งที่ไม่เกี่ยวข้อง

วิมังสาคือ หมั่นทบทวนสิ่งที่ได้เรียนรู้มาแล้วอย่างสม่ำเสมอ”^๒

๔.๑.๒ ด้านความเชื่อ สำนักปฏิบัติธรรมวัดศรีอุดมวงศ์ จังหวัดเลยมีบทบาทในการทำให้ประชาชนทั่วไปมีความเคารพความเชื่อความศรัทธาที่ถูกต้องตามหลักพระพุทธศาสนา เพราะว่าความเคารพความเชื่อหรือความศรัทธานั้นต้องอาศัยปัญญาเป็นเครื่องประกอบ ปัญญาจะทำหน้าที่ควบคุม

^๑ สัมภาษณ์ พระครูอุดมคุณากร (เทือง ญาณธโร), เจ้าอาวาสวัดโพธิ์ชัย เจ้าคณะอำเภอวังสะพุง, ๒๖ ธันวาคม ๒๕๕๘.

^๒ สัมภาษณ์ นางจันทรม ตงเจริญ, บ้านศรีบุญเรือง ตำบลวังสะพุง อำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย, ๒๗ ธันวาคม ๒๕๕๘.

ไม่ให้เกิดความหลงมกมายกับสิ่งที่ไม่เป็นเหตุผลได้ สั่งสอนให้ประชาชนมีความเชื่อที่ถูกต้องตามหลักแห่งพระพุทธศาสนาและถ้ามีเรื่องใดที่อาจจะทำให้ประชาชนเกิดความเชื่อที่ผิดแปลกไปหรือเป็นเรื่องมกมายไร้สาระไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ก็จะแสดงธรรมหรือปาฐกถาธรรมให้ประชาชนมีความเชื่อที่ถูกต้องทำความเห็นให้ประกอบด้วยสัมมาทิฐิตามหลักของพระพุทธศาสนาสามารถแก้ไขข้อกังขาของคนส่วนใหญ่ให้รู้จักสิ่งที่เป็นความจริงกับสิ่งที่โกหกหลอกลวง บางเรื่องเป็นสิ่งที่หลอกลวงทำให้มีคนหลงเชื่อจึงทำให้เกิดเป็นเหยื่อของคนโกงที่อาศัยความศรัทธาของประชาชนเป็นเครื่องมือในการทำมหากินการเผยแผ่ธรรมนั้นมีส่วนช่วยอธิบายให้ทุกคนรู้จักความถูกต้องในระหว่างการเกิดวิกฤตการณ์แห่งความเชื่อบุคคลบางคนเกิดความเชื่อที่มกมายในเรื่องที่ไม่ถูกต้องตามหลักศาสนาเพราะถ้าหากคนในศาสนามีความเชื่อถ้อยในเรื่องที่ผิดๆมากๆจะทำให้หลักธรรมศาสนของศาสนาคลาดเคลื่อนตามความเชื่อของคนเหล่านั้นไปด้วยเช่นกัน

๔.๑.๓ ด้านทัศนคติ สำนักปฏิบัติธรรมวัดศรีอุดมวงศ์ จังหวัดเลย มีความสามารถในการเผยแผ่ธรรมจนสามารถเปลี่ยนทัศนคติของคนอื่นได้ จากผู้ไม่มีศรัทธาให้กลับกลายมาเป็นผู้ที่มีศรัทธามีศรัทธาน้อยทำให้มีศรัทธามากขึ้น หรือผู้มีทัศนคติลบให้เกิดทัศนคติบวกผู้วิจัยเองเมื่อครั้งแรกเริ่มที่ได้รู้จักสำนักปฏิบัติธรรมวัดศรีอุดมวงศ์ จังหวัดเลยเข้าใจว่าเป็นสถานที่ปฏิบัติธรรมแห่งหนึ่งที่ไม่แตกต่างไปจากสำนักปฏิบัติธรรมทำการเผยแผ่ทั่วไป ต่อมาได้ทราบว่ามีคุณสมบัติพิเศษที่แตกต่างจากสำนักปฏิบัติธรรมเพื่อเผยแผ่ธรรมทั่วไป คือมีความเชี่ยวชาญมีการเผยแผ่หลายรูปแบบอัดตะปฏิสัมพันธ์ คือมีปัญญาแตกฉาน รอบรู้ในเนื้อหาหรือเหตุผล นิรุติปฏิบัติสัมพันธ์ คือมีปัญญาแตกฉาน รอบรู้ในदानภาษา ัมมะปฏิบัติสัมพันธ์ คือมีปัญญาแตกฉานในธรรมะ อธิบายธรรมได้ลึกซึ้ง ปฏิเวธปฏิบัติสัมพันธ์ คือมีปัญญาแตกฉาน มีปฏิภาณ มีไหวพริบ ฉลาดรู้^๓ เหมาะสมกับผู้ฟังและเรื่องที่จะเผยแผ่ทำให้ผู้ฟังเกิดความสนุกสนานไม่เบื่อในการฟังธรรมทำให้ได้รับอาราธนาไปบรรยายธรรมในหน่วยงานองค์กรหรือสถาบันการศึกษาต่างๆบ่อยที่สุดและเมื่อผู้วิจัยมีโอกาสได้ศึกษาเกี่ยวกับการเผยแผ่ธรรมของสำนักปฏิบัติธรรมวัดศรีอุดมวงศ์ จังหวัดเลยแล้วยังทำให้ผู้วิจัยเกิดทัศนคติที่ดีมากขึ้นตามลำดับคือเกิดความเชื่อ ความเคารพและศรัทธาในฐานะเป็นสถานที่ปฏิบัติธรรมเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่มีความเมตตากรุณาถ้าหาญเด็ดเดี่ยวเสียสละจริงใจกับทุกคนมีความรู้และความสามารถในการบรรยายธรรมทุกรูปแบบแก่คนทุกชนชั้นทุกเพศทุกวัยไม่ว่าจะเป็นเด็กนักเรียนนักศึกษา หนุ่มสาวผู้ใหญ่คนชราหรือข้าราชการตลอดทั้งพระนิสิตในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

^๓ สัมภาษณ์ พระไพโรจน์ธรรมาภรณ์ (รังสฤษฎ์ สุนนชาโต), เจ้าอาวาสวัดศรีบุญเรือง รองเจ้าคณะจังหวัดเลย, ๒๖ ธันวาคม ๒๕๕๘.

๔.๑.๔ ด้านพฤติกรรม การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมจะเกิดขึ้นได้ผู้หนึ่งจะต้องมีความเชื่อศรัทธาและมีทัศนคติในทางใดทางหนึ่งก่อน การเผยแพร่ธรรมของสำนักปฏิบัติธรรมวัดศรีอุดมวงศ์ จังหวัดเลยสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้อื่นได้หลังจากได้รับฟังเทศนาธรรม ปาฐกถาธรรม การบรรยายธรรม อานิสงส์ของการรักษาศีล ๕ คำว่า ศีล ได้แก่ สภาพเช่นไร ศีลอย่างแท้จริงเป็นไปด้วยความมีสติ รู้สิ่งที่ควรหรือไม่ควร ระวางการระบายออกทางทวารทั้งสาม คอยบังคับกาย วาจา ใจ ให้เป็นไปในขอบเขตของศีลที่เป็นสภาพปกติ ศีลที่เกิดจากการรักษามีสภาพปกติไม่คั่นองทางกาย วาจา ใจ ให้เป็นที่เกลียด นอกจากความปกติงดงามทางกาย วาจา ใจ ของผู้มีศีลว่าเป็นศีล เป็นธรรมเราควรรักษาศีล ๕

๑. สิ่งที่มีชีวิต เป็นสิ่งที่มีคุณค่า จึงไม่ควรเบียดเบียน ช่มเหง และทำลายคุณค่าแห่งความเป็นอยู่ของเขาให้ตกไป

๒. สิ่งของของใคร ๆ ก็รักและสงวน ไม่ควรทำลาย ฉกฉก ปล้น จี้ เป็นต้นอันเป็นการทำลายสมบัติและทำลายจิตใจกัน

๓. ลูก หลาน สามี ภรรยา ใคร ๆ ก็รักสงวนอย่างยิ่ง ไม่ปรารถนาให้ใครมาอาจเอื้อม ล่วงเกิน เป็นการทำลายจิตใจของผู้อื่นอย่างหนัก และเป็นบาปไม่มีประมาณ

๔. มุสา การโกหกพกลม เป็นสิ่งทำลายความเชื่อถือของผู้อื่นให้ขาดสะบั้นลงอย่างไม่มีดี แม้เจริญงานก็ไม่พอใจคำหลอกลวง จึงไม่ควรโกหกหลอกลวงให้ผู้อื่นเสียหาย

๕. สุรา ยาเสพติด เป็นของมีนเมาและให้โทษ ดื่มเข้าไปย่อมทำให้คนดี ๆ กลายเป็นคนบ้าได้ ลดคุณค่าลงโดยลำดับ ผู้ต้องการเป็นคนดีมีสติปกครองตัว อย่างมนุษย์จึงไม่ควรดื่มสุรา เครื่องทำลายสุขภาพทางร่างกายและใจอย่างยิ่ง เป็นการทำลายตัวเอง และผู้อื่นไปด้วยในขณะเดียวกัน

อานิสงส์ของการรักษาศีล ๕

๑. ทำให้อายุยืน ปราศจากโรคภัยเบียดเบียน

๒. ทรัพย์สินสมบัติที่อยู่ในความปกครอง มีความปลอดภัยจากโจรผู้ร้ายมาราวิ เบียดเบียนทำลาย

๓. ระหว่างลูก หลาน สามี ภรรยา อยู่ด้วยกันเป็นผาสุก ไม่มีผู้คอยล่วงล้ำล้ำกรายต่างครองกันอยู่ด้วยความเป็นสุข

๔. พูดอะไร มีผู้เคารพเชื่อถือ คำพูดมีเสน่ห์เป็นที่จับใจไพเราะ ด้วยสัจด้วยศีล

๕. เป็นผู้มีสติปัญญาดีและเฉลียวฉลาด ไม่หลงหน้าหลงหลัง จับโน้นชนนี้เหมือนคนบ้าคนบอหาสติไม่ได้ ผู้มีศีล เป็นผู้ปลุกและส่งเสริมสุขบนหัวใจคนและสัตว์ทั่วโลกให้ มีแต่ความอบอุ่นไม่เป็นระวางสงสัย ผู้ไม่มีศีลเป็นผู้ทำลายหัวใจคนและสัตว์ ให้ได้รับความทุกข์เดือดร้อนทุกหย่อมหญ้า

ศีล นั้นอยู่ที่ไหน มีตัวตนเป็นอย่างไร ใครเป็นผู้รักษาแล้วก็รู้ว่า ผู้นั้นเป็นตัวศีล ศีลก็อยู่ที่ตนนี้ เจตนาเป็นตัวศีล เจตนา คือ จิตใจ คนเราถ้าจิตไม่มี ก็ไม่เรียกว่าตน มีแต่กายจะทำอะไรได้ ร่างกาย

กับจิตต้องอาศัยซึ่งกันและกัน เมื่อจิตไม่เป็นศีล กายก็ประพจน์ไปต่าง ๆ ผู้มีศีลแล้วไม่มีโทษ จะเป็นปกติแนบเนียนไม่หวั่นไหว ไม่มีเรื่องหลงหาหลงของคนที่เขา คนที่ขอ ต้องเป็นทุกข์ ขอเท่าไรยิ่งไม่มี ยิ่งอดอยาก ยากเข็ญยิ่งไม่มี

กายกับจิต เราได้มาแล้ว มีอยู่แล้ว ได้จากบิณฑบาตพร้อมบริบูรณ์แล้ว จะทำให้เป็นศีลก็รีบทำ ศีลมีอยู่ที่เรานี้แล้ว รักษาได้ไม่มีกาล ได้ผลไม่มีกาล

ผู้มีศีล ย่อมเป็นผู้องอาจกล้าหาญ ผู้มีศีล ย่อมมีความสุข ผู้จักมั่งคั่งบริบูรณ์ สมบูรณ์ ไม่อดไม่อยาก ไม่จน ก็เพราะรักษาศีลได้สมบูรณ์ จิตดวงเดียว เป็นศีลเป็นสมาธิ เป็นปัญญา ผู้มีศีลแท้ เป็นผู้หมดเวรหมดภัย

สำนักปฏิบัติธรรมวัดศรีอุดมวงศ์ จังหวัดเลย ได้แสดงธรรมคำว่า "บุญ" แปลว่า ความสุข ความดี ความสะอาด ความผ่องแผ้วแห่งจิต คำว่า "การทำบุญ" หมายถึง การทำกิจใดๆ เพื่อให้ได้บุญ คือ เพื่อให้ได้ความสุขกายสบายใจ กิจที่ทำนั้นต้องเป็นประโยชน์ต่อตนเอง และผู้อื่น โดยถูกทำนองคลองธรรม สำหรับคำว่า "การบำเพ็ญบุญ" มีความหมายเช่นเดียวกับ "การทำบุญ" วิธีการทำบุญ เพื่อจะให้ได้บุญนั้น มีอยู่ ๓ วิธี โดยจำแนกตามจิต รวมเรียกว่า "บุญกิริยาวัตถุ ๓ อย่าง" คือ

๑. ทานมัย วิธีการทำบุญด้วยการบริจาคทาน เป็นเรื่องของจิตเกี่ยวเนื่องกับสิ่งของที่ จะทำ ทาน มีหน้าที่กำจัดกิเลสอย่างหยาบคือความโลภได้ ผู้ที่ได้บุญจากทานมัยย่อมเป็นคนกว้างขวาง เป็นที่รักและเคารพของปวงชน สมานไมตรีกันไว้ได้ทุกชั้น ทั้งยึดถือประโยชน์ของคนที่มีทรัพย์ได้ด้วย เรา จำแนกทานออกเป็น ๒ อย่างคือ

๑.๑ อามิสทาน เป็นการสละทรัพย์ของตนแก่คนทั้งหลาย ด้วยอหิชาศัยเมตตาเพื่อแผ้ว เช่น ถวายทานแด่พระภิกษุสามเณร คนชรา ขอนาน ผู้ตกยาก เป็นต้น

๑.๒ ธรรมทาน เป็นการแนะนำสั่งสอนชี้แจงให้ผู้อื่นรู้จักบาปบุญคุณโทษ ให้วิชาความรู้ ดัง พุทธภาษิตที่ว่า "สัพพะทานัง อัมมะทานัง ชินาติ" แปลว่า การให้ธรรมเป็นทาน ชนะการให้ ทั้งปวง

๒. สิลมัย วิธีการทำบุญด้วยการรักษาศีล เป็นเรื่องของจิตเกี่ยวเนื่องกับกายวาจา สิลมัยมี หน้าที่กำจัดกิเลสอย่างกลาง คือ ความโกรธได้ ผู้ที่ได้บุญจากสิลมัยย่อมเป็นที่รักและเคารพของชนทั้งหลาย หมดความรังเกียจซึ่งกันและกัน ทั้งทำให้เป็นคนองอาจด้วย สิลมัยจำแนกเป็นดังนี้

๒.๑ ศีล ๕ สำหรับสามัญชนทั่วไป

๒.๒ ศีล ๘ หรือ อุโบสถศีล สำหรับอุบาสกอุบาสิกา

๒.๓ ศีล ๑๐ สำหรับสามเณร

๒.๔ ศีล ๒๒๗ สำหรับพระภิกษุ

ปกติแล้วคนที่ถูกโทสะครอบงำจิตย่อมจะเดือดร้อนใจ มักจะเสียความประพจน์ทางกาย และ วาจา จำต้องรักษาศีลควบคุมกายวาจาให้สงบ ตลอดจนคลุมจิตใจให้เป็นปกติหายจากโทสะ จิตจึงจะเป็นบุญ

๓. กาวนามัย วิธีการทำบุญด้วยการภาวนา เป็นเรื่องของจิตอย่างเดียว ผู้ที่ได้บุญจากการภาวนามัย ย่อมเป็นคนหนักแน่นมั่นคง แม้กระทบกระทั่งอารมณ์ใดๆ ย่อมจะไม่หวั่นไหวไปตามอารมณ์นั้นๆ การภาวนา เป็นการอบรมจิตใจให้ตั้งมั่นอยู่ในความดีและให้ฉลาด สำหรับคนทั่วไปได้แก่ การศึกษาเล่าเรียน หมั่นฟัง หมั่นคิด หมั่นท่องบทหลักวิชาการต่างๆ หมั่นสนทนากับท่านผู้รู้จนเกิดความฉลาด การภาวนาที่ละเอียดมากขึ้น ได้แก่

๓.๑ สมถภาวนา (สมถกัมมัฏฐาน) คือการทำจิตให้อยู่ในอารมณ์เดียว ด้วยการสำรวม ความระวัง และตั้งใจ

๓.๒ วิปัสสนาภาวนา (วิปัสสนากัมมัฏฐาน) คือใช้ปัญญาพิจารณาให้เห็นแจ้งในสังขารธรรมทั้งปวง ด้วยความฝึกฝน ความทรमान ความตัดสั่นดานและด้วยความข่มใจ

พร้อมทั้งยกตัวอย่างเรื่องบุญของคนโง่กับคนฉลาดมาเปรียบเทียบเพื่อให้เห็นว่าทุกวันนี้เป็นเรื่องที่เรียกว่า ปากว่าตาขยิบ เป็นมลทินในจิตใจของชาวพุทธมานานในเรื่องของการเข้าใจในเรื่องเกี่ยวกับการทำบุญในพระพุทธศาสนาตรีกตรองดูแล้วถ้าใช้นโยบายนี้กันไปโดยไม่แต่ละต้องเสียบ้างก็อาจจะทำให้ศาสนาธรรมในพระพุทธศาสนาและประเพณีอันดีงามของชาวพุทธต้องเสื่อมสลายไปหรืออาจเปลี่ยนค่านิยมไปตามกระแสสังคมอย่างแน่นอนก็อาจจะทำให้ประชาชนทั่วไปเข้าใจพระพุทธศาสนาอย่างไขว้ไขว่ จึงพยายามที่จะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคลทั่วไป หากมีชาวบ้านมาอาราธนาไปแสดงธรรมหรือเจริญพระพุทธมนต์และถ้าหากปรากฏว่าบ้านของเจ้าภาพมีการเลี้ยงสุราในงานนั้นก็จะเทศน์ตักเตือนสติบ้างหรือบางครั้งอาจจะแสดงธรรมเพียงเล็กน้อยและกลับวัดพันทีหรือแม้แต่ปฏิเสธไม่รับนิมนต์ให้ไปกราบอาราธนาวัดอื่น หากไม่เอื้อเฟื้อต่อธรรมะ เมื่อกระทำดังกล่าวบ่อยครั้งจึงเป็นที่รู้จักกันของประชาชนทั่วไปและมีการบอกกล่าวซึ่งกันและกัน หากไปอาราธนาที่ทีมงานธรรมะอากาโกลิโกของสำนักปฏิบัติธรรมวัดศรีอุดมวงศ์มาแสดงธรรมหรือเจริญพระพุทธมนต์ที่บ้านอย่าได้นำสุรามาเลี้ยงในงานหรือมีการนำสัตว์มาฆ่าเอาเนื้อเพื่อทำอาหารเลี้ยงแขกในงาน เช่น วัว ควาย หมู เป็นต้น มีการละเล่นการพนัน หรืออบายมุขอื่น หลังจากที่ได้พยายามนำเสนอเรื่องบุญของคนโง่กับคนฉลาดและการดำเนินเรื่องการเลี้ยงสุราในงานปรากฏว่าทำให้ชาวพุทธหรือประชาชนทั่วไปมีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นโดยมีความเข้าใจในเรื่องบุญมากขึ้นไม่ลุ่มหลงในการทำบุญมีความเข้าใจว่าการทำบุญเป็นการทำเพื่อชำระจิตใจให้สะอาดหมดจดจากกิเลสมีโลกาภิวัตน์ของการนำเสนอเช่นนี้อาจน้อยก็เป็นการเตือนสติชาวพุทธซึ่งก็ได้ผลในระดับหนึ่งและมีผลอันดีมาถึงจนทุกวันนี้

นอกจากนี้แล้วนางชุมศรี กุญชร ชาวบ้านตำบลศรีสงคราม อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดเลยได้ให้สัมภาษณ์ว่า “ในฐานะผู้ปกครองของเยาวชนที่นำลูกหลานมาอบรมฝึกหัดปฏิบัติธรรมรู้สึกได้ว่าการเผยแผ่พุทธธรรมของสำนักปฏิบัติธรรมวัดศรีอุดมวงศ์ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนนักศึกษายังทำให้

เด็กๆมีพฤติกรรมแสดงออกที่อ่อนน้อมถ่อมตนมีสัมมาคารวะเชื่อฟังพ่อแม่และครูสามารถควบคุมอารมณ์ของตัวเองได้”^๔

๔.๒ ผลที่เกิดแก่สังคม สำนักปฏิบัติธรรมวัดศรีอุดมวงศ์ จังหวัดเลย ได้นำหลักธรรมในพระพุทธศาสนาใช้ในการแก้ไขปัญหาสังคมที่เกิดขึ้นจากความเจริญทางด้านวัตถุและความซับซ้อนของสังคมโดยเฉพาะปัญหาเรื่องการละเมิดศีลธรรมที่ตึงจนอาจจะก่อให้เกิดปัญหาอื่นๆตามมาอีกมากมาย เช่น ปัญหาสังคม ปัญหาเศรษฐกิจและปัญหาทางการเมือง โดยปัญหาเหล่านี้สามารถแยกออกพิจารณาได้ดังนี้

๔.๒.๑ เรื่องความเชื่อ ปัญหาในเรื่องความเชื่อนี้เป็นเรื่องความเชื่อที่ผิดหลักคำสอนทางศาสนาเช่นเชื่อเรื่องไสยศาสตร์เรื่องเวทมนตร์คาถา เรื่องการเสกน้ำหมากเป่าน้ำมนต์และเครื่องรางของขลัง ความเชื่อเหล่านี้ยังคงมีอิทธิพลต่อชาวบ้านเป็นอย่างมากความเชื่อเหล่านี้เป็นความเชื่อที่มีแต่ความศรัทธาเท่านั้นแต่ขาดตัวปัญญาเป็นเครื่องกลั่นกรองความถูกต้องจนถึงขั้นที่อาจกล่าวได้ว่าเป็นความงมงายไปก็มี ปัญหาเหล่านี้อาจถูกมองว่าเป็นปัญหาต่อสังคมน้อยแต่ถ้าพิจารณาดีๆ ก็เห็นได้ว่าทำให้คนหลงเชื่อในเรื่องผิดทำนองคลองธรรมทำให้เห็นห่างจากหลักธรรมคำสอนทางศาสนาในทางแก้ไขปัญหานอกจากพยายามพิสูจน์สิ่งต่างๆเหล่านี้เพื่อนำความจริงมาเปิดเผยยังได้นำเสนอหลักธรรมคำสั่งสอนในเรื่องความเชื่อโดยยึดหลักในบาลีเรียกว่าเกสปุตติยสูตรหรือกาลามสูตรที่พระพุทธเจ้าทรงสอนไว้สำหรับเป็นหลักแห่งความเชื่อของชาวพุทธดังนี้คือ

- ๑) อย่าฟังเชื่อเพราะฟังตามกันมา
- ๒) อย่าฟังเชื่อเพราะนับถือสืบกันมา
- ๓) อย่าฟังเชื่อเพราะชาวเล่าลือ
- ๔) อย่าฟังเชื่อเพราะมีอ้างไว้ในตำรา
- ๕) อย่าฟังเชื่อเพราะตรรกะ
- ๖) อย่าฟังเชื่อเพราะอนุমান (คือการสรุปจากข้อเท็จจริงที่ปรากฏ)
- ๗) อย่าฟังเชื่อเพราะคิดตรงตามอาการที่ปรากฏ
- ๘) อย่าฟังเชื่อเพราะเข้ากับความเห็นของตน
- ๙) อย่าฟังเชื่อเพราะรูปลักษณะน่าเชื่อถือ
- ๑๐) อย่าฟังเชื่อเพราะเห็นว่าผู้พูดเป็นครูของตน^๕

^๔ สัมภาษณ์ นางชุมศรี ภูญชโร, บ้านไส่ ตำบลศรีสงคราม อำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย, ๒๘ ธันวาคม ๒๕๕๙.

^๕ อัง.ติก. (ไทย) ๓๐/๕๐๕/๒๔๑.

จากพระพุทธวจนะนี้มีได้ไม่ให้เชื่อถืออะไรเลยแต่ให้ใช้ปัญญาไตร่ตรองก่อนจึงค่อยเชื่อเมื่อท่านได้แสดงธรรมหรือปาฐกถาธรรมแก่ประชาชนหรือชาวพุทธทั่วไปโดยยึดหลักคำสอนของพระพุทธเจ้าเป็นข้ออ้างว่าจะต้องเชื่อด้วยการใช้ปัญญาหรือการปฏิบัติให้รู้จริงเห็นจริงด้วยตนเองก่อนจึงค่อยเชื่อเมื่อได้สอนเช่นนี้ก็ทำให้หลักธรรมที่ถูกต้องถูกนำออกมาเผยแผ่ก็สามารถสร้างความเข้าใจให้เกิดขึ้นในสังคมได้

๔.๒.๒ เรื่องความเจริญทางวัตถุ ปัญหานี้มักเกิดในเมืองหลวงเป็นส่วนมากความเจริญทางด้านวัตถุความจริงแล้วเป็นสิ่งที่ดี แต่ความเจริญทางด้านนี้ได้นำพาเอาสิ่งที่ประเทืองแก่กิเลสเข้ามาด้วยมากมายเช่นร้านเกม สถานเริงรมย์ต่างๆ เป็นต้น สิ่งเหล่านี้จะก่อให้เกิดปัญหาทางด้านการละเมิดศีลธรรมอันดีเช่นการก่ออาชญากรรมการค้าประเวณีการค้ายาเสพติด เมื่อความเจริญเข้ามามากเท่าใดแหล่งบันเทิงก็จะมีมากเท่านั้นทำให้ผู้คนหันหลังให้กับพระศาสนาผู้คนที่จะไปกระจุกกันหมดอยู่แต่ในแหล่งบันเทิงต่างๆเหล่านั้น เมื่อผู้คนไม่เข้าวัดทำให้ห่างไกลจากศีลธรรมเมื่อผู้คนไม่มีศีลธรรมก็จะก่อให้เกิดปัญหาสังคมอื่นๆ ตามมาอีกมาก สำนักปฏิบัติธรรมวัดศรีอุดมวงศ์ได้ศึกษาหาวิธีแก้ปัญหาเหล่านี้เป็นกรณีๆ ไปด้วยหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา แต่ต้นเหตุคือคนไม่เข้าวัดนั้นปัญหาไม่ได้อยู่ที่เรื่องนี้ทั้งหมด แต่ปัญหาอยู่ที่เมื่อคนเข้าวัดมาแล้วเขาจะได้อะไรจากวัดไปบ้างโดยท่านได้เสนอเป็นหลักเกณฑ์ในการแก้ปัญหาเป็นข้อๆ ดังนี้คือ

๑) อาคารสถานที่ภายในวัด เรื่องสถานที่และอาคารที่พักสงฆ์ ที่พักสำหรับปฏิบัติธรรม โรงครัว ห้องน้ำ ห้องส้วม ภายในสำนักปฏิบัติธรรมวัดศรีอุดมวงศ์จะต้องจัดให้สะอาดมีระเบียบเรียบร้อยทำให้คนเข้าวัดแล้วมีความสบายตาสบายใจ สามารถให้ประชาชนใช้เป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจไม่ใช่เข้ามามีแต่สิ่งปฏิกูลสกปรกน่ารังเกียจขยะแขยงเช่นบางสำนักปฏิบัติธรรมมีคนเร่ร่อน กรรมกรหรือสัตว์เลี้ยง วัว ควาย สุนัข แมว เข้าไปพำนักอาศัยเต็มไปหมดทั้งเศษอาหารเกลื่อนและอุจจาระปัสสาวะส่งกลิ่นเหม็นทำให้ทัศนียภาพภายในวัดไม่น่าเข้าไป

๒) คนของสำนักปฏิบัติธรรม ในที่นี้หมายถึง ลูกศิษย์วัดและคนที่อาศัยอยู่ในวัดการที่ศิษย์วัดไม่ได้ใส่ใจมารยาทสังคมขอบพุดคำหยาบแต่งตัวสกปรกผมรุงรังมีโรคหิดกลากเกลื้อนน่าเกลียดทำให้คนห่างวัดได้มากที่สุด เพราะชาวบ้านเห็นว่าวัดคือโรงงาน พระเป็นช่างศิษย์ วัดเป็นผลิตภัณฑ์หรือสินค้าเกี่ยวโยงไปถึงกันหมด การแก้ไขวัดจะต้องเปลี่ยนแปลงระบบและดูแลศิษย์วัดทั้งในเรื่องมารยาทความสะอาดตลอดถึงการให้การศึกษาที่ดีไม่ใช่เป็นเพียงผู้รับใช้พระสงฆ์เท่านั้น

๓) การเผยแผ่ธรรมะ ทุกวันนี้คนบ่นกันมากกว่าฟังเทศน์ไม่รู้เรื่องที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากผู้แสดงเล็งจุดผู้ฟังสูงเกินไปก็คิดว่าผู้ฟังคงเข้าใจแต่ความจริงไม่เข้าใจเพราะภาษาชาววัดกับภาษาชาวบ้านแม้พูดไทยเหมือนกันแต่รสชาติก็ต่างกัน ผู้ฟังอาจจะไม่สามารถตีความได้ทำให้เกิดปัญหาได้ทางแก้คือจะต้องแสดงธรรมอยู่ในระดับที่คนทั่วไปฟังและเข้าใจได้ไม่ใช่คำสูงหรือภาษาเฉพาะจนเกินไปเมื่อแก้จุดปัญหาทั้งสามข้อตามหลักที่เสนอไว้ก็จะทำให้มีคนเข้าวัดมากยิ่งขึ้นอันเป็นการแก้ปัญหาในยุค

นั้นแต่ในปัจจุบันปัญหานี้ยังมีความรุนแรงมากขึ้นอันเนื่องมาจากความเจริญทางด้านวัตถุและเทคโนโลยีเจริญมากยิ่งขึ้นทำให้คนหันหลังให้วัดมากยิ่งขึ้น การนำวิธีการนี้มาใช้เป็นอีกแนวทางหนึ่งในการแก้ปัญหาทางด้านความเจริญทางวัตถุ

๔.๒.๓ เรื่องเศรษฐกิจ ปัญหาเศรษฐกิจทำให้ผู้คนอดอยากว่างงานไม่มีอาชีพการดำรงชีวิตเกิดความลำบากจากสภาพต่างๆ เหล่านี้ทำให้เกิดปัญหาอื่นๆ เช่นปัญหาการก่ออาชญากรรม ปัญหาการประกอบอาชีพที่ผิดกฎหมาย เช่นค้ายาเสพติด ค้าประเวณี การแก้ปัญหาทางด้านเศรษฐกิจนี้สำนักปฏิบัติธรรมวัดศรีอุดมวงศ์ได้นำหลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับการสร้างฐานะความเป็นอยู่ตามหลักแห่งพระพุทธศาสนาเรียกว่าหลักแห่งการมีทรัพย์ตามที่พระพุทธเจ้าทรงสอนไว้^๔ ข้อ คือ

- ๑) อุฏฐานสัมปทา ถึงพร้อมด้วยความหมั่น
- ๒) อารักขสัมปทา ถึงพร้อมด้วยการรักษา
- ๓) กัลป์ยาณมิตตตา คบคนดีเป็นมิตร
- ๔) สมชีวิตา มีความเป็นอยู่เหมาะสม^๖

หลักธรรมทั้ง ๔ ประการใช้สอนในเรื่องการสร้างฐานะเป็นหลักธรรมที่สามารถช่วยประคับประคองชีวิตตัวเองในช่วงเกิดปัญหาเศรษฐกิจและเป็นหลักที่จะช่วยสร้างฐานะให้มั่นคงได้

๔.๒.๔ เรื่องการเมืองการปกครอง โดยปัญหาการเมืองนั้นเกิดขึ้นทุกยุคทุกสมัยซึ่งอาจเกิดจากความเห็นทางการเมืองการปกครองไม่ตรงกันแต่อย่างไรก็ตามปัญหาเหล่านี้เป็นปัญหาที่ทำให้การพัฒนาประเทศต้องหยุดชะงักและก่อปัญหาอื่นๆตามมาทำให้คนในชาติเกิดความแตกสามัคคีและเพื่อแก้ปัญหานี้ สำนักปฏิบัติธรรมวัดศรีอุดมวงศ์ได้นำหลักธรรมทางศาสนามาสอนเป็นหลักศีลธรรมขอยกตัวอย่างตอนหนึ่งในเรื่องความกตัญญูทวดเทวี เพื่อให้เกิดความสามัคคีของคนในชาติดังข้อความว่า

“...ประโยชน์ส่วนตนคือทำหน้าที่ของตนให้ดี บุตรธิดาทำหน้าที่ของบุตรธิดาให้ดี ศิษย์ทำหน้าที่ของศิษย์ให้ดี บิดามารดาทำหน้าที่ของบิดามารดาให้ดี สามิภรรยาทำหน้าที่ของสามิภรรยาให้ ดีครูอาจารย์ทำหน้าที่ของครูอาจารย์ให้ดี เมื่อทำได้อย่างนี้จึงชื่อว่าทำประโยชน์ของตนให้ดีจึงจะเป็นคนมีคุณค่าเป็นคนมีประโยชน์อีกประการหนึ่งคือประโยชน์ส่วนรวม เช่น ทำประโยชน์แก่ประเทศชาติ ...ให้พวกเราดูประเทศเพื่อนบ้านได้เคยเสียเอกราชมาแล้วทั้งสิ้น แม้ในประเทศของเราก็เคยช่วยเหลือดูแลเช่นลาวอพยพประเทศเราเคยสร้างค่ายอพยพดูแลพวกเขาแล้วในช่วงนั้นทำให้พวกเขาไม่มีที่อยู่ต้องหนีร้อนมาพึ่งเย็นอพยพจากบ้านเมืองเขาเข้ามาอาศัยอยู่ในบ้านเรา เราก็มองเมตตาต่อพวกเขา พวกเราโชคดีกว่าพวกเขาพวกเขาไม่มีชาติเรามีชาติเรามีบ้านเรือนอยู่อาศัย ดังนั้นพวกเราทุกคนต้อง

^๖ วจ.จตุกก. (ไทย) ๒๑/๑๔/๒๔-๒๖, วจ.อภฺฐกก. (ไทย) ๒๓/๑๔๔/๒๘๙.

สร้างความสมานฉันท์และความสามัคคีต่อกันในประเทศชาติอย่าแตกเป็นหมู่เป็นคณะเป็นก๊กเป็นเหล่าแบ่งพรรคแบ่งพวกเป็นฝักเป็นฝ่ายจะทำให้ประเทศชาติย่อยยับได้...”^๗

นายมัน บัระภา นายกองค์การบริหารตำบลศรีสงคราม ได้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า “การเผยแผ่ธรรมของสำนักปฏิบัติธรรมวัดศรีอุดมวงศ์ท่านมีกลุ่มเป้าหมายอยู่ที่คนทุกระดับชั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนรอบๆวัด ถือว่าเป็นกลุ่มหลักของการเผยแผ่ ดังนั้นท่านจึงพยายามที่จะส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนรอบวัดได้มีโอกาสศึกษาเรียนรู้และดำเนินชีวิตตามหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาเป็นผลให้ปัญหาต่างๆ ที่เคยมีอยู่ในชุมชนลดน้อยลงเป็นชุมชนที่มีความสุขสงบผู้คนมีการช่วยเหลือเกื้อกูลเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และมีความสมานสามัคคีในการทำกิจกรรมเพื่อประโยชน์ของชุมชนซึ่งผิดแต่ในอดีตที่ผ่านมาที่ต่างคนก็ต่างทำ ต่างคนก็มีความเชื่อของตนเองไม่หันหน้าปรึกษาหารือกัน ไม่มีความเมตตากรุณาเห็นอกเห็นใจกัน ครั้นเมื่อเกิดสำนักปฏิบัติธรรมวัดศรีอุดมวงศ์แล้วปัญหาทะเลาะขัดแย้งแทบจะไม่มีเลย”^๘

นางวชิรา น่วมเจริญ ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดเลย ได้ให้สัมภาษณ์ว่า “เมื่อใดก็ตามที่สำนักปฏิบัติธรรมวัดศรีอุดมวงศ์เจอปัญหาในชุมชนท่านจะไม่ปล่อยให้ผ่านเลยไปแต่จะพยายามหาทางแก้ไขตามที่ท่านจะสามารถทำได้ไม่ว่าจะเป็นปัญหาเล็กๆเช่นการทะเลาะวิวาทก็จะต้องนำหลักธรรมเข้ามาแก้ไขได้ยืนท่านพูดอยู่เสมอว่าปัญหาที่เราคิดว่าเป็นเรื่องเล็กๆถ้าปล่อยไว้ไม่แก้ไขก็อาจจะเหตุนำให้เกิดปัญหาใหญ่ในวันข้างหน้าได้”

๔.๓ ผลสำเร็จที่เกิดแก่พระพุทธศาสนา ผลที่เกิดจากงานเผยแผ่ธรรมของสำนักปฏิบัติธรรม วัดศรีอุดมวงศ์ทั้งหมดย่อมเกิดประสิทธิผลแก่พระพุทธศาสนาทั้งโดยตรงและโดยอ้อม ดังนั้นประสิทธิผล ที่เกิดจากงานเผยแผ่ธรรมะของสำนักปฏิบัติธรรมวัดศรีอุดมวงศ์สามารถแบ่งได้เป็น ๓ ประเภท ดังนี้

๔.๓.๑ ด้านพัฒนา การพัฒนางานทางด้านศาสนาสำนักปฏิบัติธรรมวัดศรีอุดมวงศ์มีบทบาทและผลงานหลายด้าน ทั้งนี้ก็เกี่ยวเนื่องกับการที่เป็นนักเผยแผ่ธรรมอยู่แล้วจึงทำให้เป็นผู้ริเริ่มโครงการหลายโครงการเช่น โครงการปฏิบัติธรรมและเข้าอยู่ปริวาสกรรมแก่ภิกษุ อุบาสกและอุบาสิกา โครงการจูงลูกหลานเข้าวัดทุกวันอาทิตย์ (ตลอดปี ตลอดชาติ) โครงการอบรมพระธรรมทายาท โครงการอบรมศีลธรรมจริยธรรมแก่ครูนักเรียนและเยาวชนเพื่อเอาชนะยาเสพติด พิธีถวาย

^๗ บทบรรยายธรรมแก่ผู้บริหาร ครู บุคลากร และนักเรียน นักศึกษา วิทยาลัยการอาชีพกระบุรี จังหวัดระนอง, ๑๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๓.

^๘ สัมภาษณ์ นายมัน บัระภา, นายกองค์การบริหารส่วนตำบลศรีสงคราม อำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย, ๒๕ ธันวาคม ๒๕๕๘.

เทียนเข้าพรรษาประจำปี โครงการธรรมยาตรา โครงการธรรมสัญจร งานปฏิบัติธรรมเฉลิมพระเกียรติ ๕ ธันวาคมหาราช ๑๒ สิงหาคมหาราชินี งานวันนั้ดพบผู้ไฝ่ธรรม เป็นต้น โครงการเหล่านี้แสดงถึงประสิทธิผลในตัวผู้เผยแผ่เองและโครงการทั้งหมดก็จะเป็นโครงการที่เกี่ยวกับการพัฒนางานพระศาสนาโดยตรง เช่น จัดทำโครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อนเป็นประจำทุกปี จัดอบรมความรู้แก่อุบาสกอุบาสิกาและนักเรียนก่อนสอบธรรมศึกษาทั้ง๔วิชา ทั้ง ๓ชั้น คือชั้นตรี ชั้นโท และชั้นเอก ประจำปี

๔.๓.๒ ด้านการเผยแผ่ งานเผยแผ่ที่มากมายโดยเฉพาะด้านการพูดแสดงถึงประสิทธิผลในตัวผู้เผยแผ่การเผยแผ่ของสำนักปฏิบัติธรรมวัดศรีอุดมวงศ์เน้นที่การเผยแผ่หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ดังจะเห็นได้จากผลงานการพูดและการพูดโดยผ่านสื่อ เช่น การถ่ายทอดทางสื่อวิทยุเพื่อพระพุทธศาสนาสังคม ศิลปะและวัฒนธรรม คลื่นวัดศรีอุดมวงศ์ โทรทัศน์ ดิถีทีวี เป็นต้น แสดงให้เห็นถึงประสิทธิผลทางการพูดของผู้เผยแผ่โดยตรง ดังทัศนะของ

พระสิริรัตนเมธี รองเจ้าคณะจังหวัดเลย ได้ให้สัมภาษณ์ว่า “ถ้าจะยกย่องว่าสำนักปฏิบัติธรรมวัดศรีอุดมวงศ์เป็นสถานที่ผลิตพระนักเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่โดดเด่นทุกด้านก็คงไม่ผิดเพราะเป็นคนมีจิตใจมั่นคงทำงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาจริงๆจากที่เคยได้ร่วมงานมาในอดีตได้เห็นความเป็นพระนักเทศน์ที่มีชื่อเสียงเสียงดังฟังชัดเทศน์ได้สนุกสนานเพลิดเพลินมีเนื้อหาสาระมากมายชวนให้ผู้ฟังอาจหาญร่าเริงในการนำไปประพฤติปฏิบัติตามเทศน์ได้ทุกสภาวะทุกสถานการณ์เป็นผู้มีผลงานด้านการแสดงธรรมมากมีผู้มาอาราธนาทีมงานธรรมะออกาโลกไปเทศน์ในทุกอำเภอของจังหวัดเลยรวมถึงหลายๆ จังหวัดในประเทศไทยด้วย นอกจากนั้นยังดำเนินโครงการเผยแผ่พระศาสนาที่สำคัญอีกมากมายเพื่อความสุขความเจริญแก่ประชาชนทั่วไปเป็นผู้นำในการพัฒนาทั้งวัตถุและจิตใจอย่างไม่หยุดยั้งโดยไม่เห็นแก่ความเหน็ดเหนื่อย”^๙

ปฏิปทาในเรื่องเผยแผ่ธรรมะพระครูอุดมวรานุวัตร เจ้าอาวาสวัดศรีอุดมวงศ์^{๑๐} ได้ให้สัมภาษณ์ความในใจไว้ตอนหนึ่งว่า “ข้าพเจ้าอุทิศชีวิตทั้งชีวิตเพื่องานพระศาสนาและส่วนรวมเพียงอย่างเดียวดังนั้น ถ้าหากสามารถจะช่วยเหลือและพัฒนาอันใดให้แก่สังคมก็ยินดีจะทำสุดความสามารถและข้าพเจ้ามีปณิธานหรืออุดมคติของชีวิตในการทำงานอยู่ ๓ ประการ คือ

๑) เมื่อเราบวชอยู่ในพระศาสนาจะต้องอุทิศตนทำงานเพื่อประโยชน์ของพระศาสนาและสังคมให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

^๙ สัมภาษณ์ พระสิริรัตนเมธี (บุญเพ็ง รตนเมธี), เจ้าอาวาสวัดโพธิ์ชัย รองเจ้าคณะจังหวัดเลย, ๒๕ ธันวาคม ๒๕๕๘.

^{๑๐} สัมภาษณ์ พระครูอุดมวรานุวัตร (สมบัติ สมเสฏฐ์), เจ้าอาวาสวัดศรีอุดมวงศ์ เจ้าสำนักปฏิบัติธรรมวัดศรีอุดมวงศ์ จังหวัดเลย, ๒๘ ธันวาคม ๒๕๕๘.

๒) เมื่อเราบวชอยู่ในพระศาสนาจะต้องพยายามทำตนเองให้พ้นทุกข์ดับกิเลสตัณหาทำนิพพานให้แจ้งให้ได้

๓) ถ้าเราบวชอยู่ไม่สามารถทำประโยชน์ทั้ง ๒ ประการข้างต้นนี้ให้บริบูรณ์ได้ก็ไม่ควรอยู่ในศาสนาให้มัวหมองต่อไป

๔.๓.๓ ด้านปกป้องพระพุทธศาสนา การป้องกันพระพุทธศาสนาเป็นงานอีกด้านหนึ่งที่สำนักปฏิบัติธรรมวัดศรีอุดมวงศ์ มีบทบาทหลายเรื่องโดยเฉพาะในบางช่วงจะมีผู้ที่เข้าใจและตีความหลักธรรมผิดๆหรือมีข้อกล่าวหาพาดพิงมาจากลัทธิศาสนาอื่นๆ ในฐานะเป็นผู้เผยแผ่หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาจากการศึกษาแล้วพบว่ามียุทธศาสตร์ในฐานะนักเผยแผ่ช่วยป้องกันและแก้ข้อกล่าวหาให้พระพุทธศาสนาในหลายเรื่องในที่จะยกตัวอย่างเพียงบางเรื่องมาพอสังเขปดังนี้ “เรื่องพระพุทธรูปมีคนจำนวนมากเข้าใจว่าพระพุทธรูปคือพระพุทธรูปเจ้าคนงี่เง่าชอบบูชาเพราะเข้าใจว่าเป็นพระพุทธรูปเจ้าเข้าใจว่าพระพุทธรูปที่เขาทำด้วยทองเงินหรือโลหะต่างๆ ตลอดทั้งทำด้วยผงร่ายแปดนั่นคือพระพุทธรูปเจ้าในที่สุดก็ถูกคนขี้โกงหลอกเอาเงินไปพระพุทธรูปกลายเป็นสินค้ามีการโฆษณาความดีเด่นความหลังความศักดิ์สิทธิ์ของพระพุทธรูปหรือหลวงพ่อดังๆกันแพร่หลายทางโทรทัศน์หนังสือพิมพ์ตลอดทั้งรายการวิทยุสิ่งนี้คือความเข้าใจของคนงี่เง่าความจริงพระพุทธรูปเป็นสัญลักษณ์หรือรูปเปรียบเท่านั้นหาใช่พุทธะจริงหรือพระพุทธรูปองค์จริงไม่ อีกพวกหนึ่งเข้าใจว่าพระพุทธรูปหมายถึงพระพุทธรูปที่เป็นเนื้อหนังจริงๆ เทียบสั่งสอนสัตว์อยู่ในประเทศอินเดียเมื่อสมัย๒,๕๐๐กว่าปีซึ่งพระองค์ได้ปรินิพพานไปแล้ว สำหรับคนที่ฉลาดมีปัญญาเข้าใจคำว่า “พุทธะหรือพระพุทธรูป” หมายถึงความสะอาดสว่างสงบซึ่งเรียกว่าพระปัญญาธิคุณ พระวิสุทธิคุณ พระมหากรุณาธิคุณที่มีอยู่ในจิตใจของพระพุทธรูปเจ้าคือมีความรู้ความตื่นความเบิกบานจึงได้นามว่าพุทธะไม่ได้หมายความว่าส่วนร่างกายซึ่งเป็นร่างกายเดิมของเจ้าชายสิทธัตถะดั่งนั้นตัวพุทธะที่แท้จริงนั้นหมายถึงความสะอาดสว่างสงบความเบ่งบานแห่งปัญญาที่มีในใจตัวพุทธะที่แท้จริงจึงไม่ตายมีอยู่เป็นอนันตกาลดั่งพระพุทธรูปองค์เคยตรัสไว้ว่า “ผู้ใดเห็นธรรมผู้นั้นเห็นเราผู้ใดเห็นเราผู้นั้นเห็นธรรม”^{๑๑} ซึ่งไม่ได้ตรัสว่าผู้ใดเห็นพระพุทธรูปหรือเห็นร่างกายท่าน ผู้นั้นเห็นธรรม แต่ว่าผู้ใดเห็นธรรมคือเห็นอริยสัจสี่เห็นปฏิจางสมุปบาท เห็นอิทัปปัจจยตา จึงชื่อว่าเห็นตัวตนที่แท้จริงเพราะบุคคลผู้เห็นธรรมเหล่านี้ย่อมมีจิตใจสะอาดสว่างสงบเหมือนพระพุทธรูปความหมายมันจึงต่างกันดังนี้^{๑๒}

^{๑๑} ส.ช. (ไทย) ๑๗๘๗/๑๕๔.

^{๑๒} สัมภาษณ์ พระครูนิมิตพัฒนกร (สมบัติ อภิวิฑฺฒโน), เจ้าอาวาสวัดประจักษ์ราชนครนิมิต เจ้าคณะตำบลศรีสงคราม อำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย, ๒๗ ธันวาคม ๒๕๕๘.

สำนักปฏิบัติธรรมวัดศรีอุดมวงศ์ ในฐานะที่เป็นสำนักปฏิบัติธรรมเผยแผ่ธรรมเห็นว่าความเข้าใจดังกล่าวเป็นภัยต่อศาสนาอันจะเป็นเหตุให้เกิดความเข้าใจผิดหรือเข้าใจคลาดเคลื่อนและจะนำความวุ่นวายมาสู่ชาวพุทธโดยตรง แต่ก็จะมีเจตนาตั้งเช่นเรื่องตัวอย่างที่ยกมากล่าวข้างต้นเพราะเกรงว่าชาวพุทธทั้งหลายจะพากันละทิ้งการปฏิบัติธรรมด้วยการไปยึดถือสิ่งที่มีใช่เป็นแก่นของพระพุทธศาสนาจนเสียหมดเป็นการบิดเบือนคำสั่งสอนพระพุทธศาสนาหรือมีความเข้าใจคำสั่งสอนในทางที่ผิดอาจทำให้ศาสนาเสื่อมโดยเร็วดังนั้นจึงจำเป็นต้องป้องกันพระพุทธศาสนาด้วยการใช้ความรู้สติปัญญาและความรอบคอบอย่างสูงในการแสดงหรือบรรยายธรรมในสิ่งที่ถูกต้องแก่ชาวพุทธเพื่อให้เข้าใจว่าคำสั่งสอนเป็นเช่นไร

การจัดตั้งสภาพุทธบริษัทประจำจังหวัดเลย ซึ่งเป็นบทบาทของชาวพุทธ ความเป็นมาของสภาพุทธบริษัทจังหวัดเลย (ภาคประชาชน) ประเทศไทยเป็นราชอาณาจักรเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันซึ่งมีความเป็นมาทางประวัติศาสตร์อย่างชัดเจน และที่สำคัญประชาชนส่วนใหญ่นับถือพระพุทธศาสนาเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ เป็นเครื่องหล่อหลอมจิตใจมายาวนานตราบเท่าทุกวันนี้ ทำให้ปวงชนชาวไทยเป็นบุคคลที่สมบูรณ์ด้วยคุณลักษณะ ความเป็นไทย กล่าวคือ รักสงบ โอบอ้อมอารี พระพุทธศาสนา นับเป็นสถาบันหลักในการสร้างชาติ ดำรงเคียงคู่สถาบันพระมหากษัตริย์และประชาชนชาวไทยมาแต่โบราณกาล ด้วยเหตุนี้จึงเป็นมรดกล้ำค่า ซึ่งบรรพชนหวงแหนสืบทอดรักษามา มอบไว้ให้แก่ลูกหลานไทย ทั้งนี้กล่าวได้ว่า ความเป็นพุทธ ก็คือ ความเป็นไทยนั่นเอง

หากพระพุทธศาสนาในประเทศไทยยังคงดำรงสภาพดังกล่าว ความมั่นคงในภาพรวมของประเทศไทยก็จะเข้มแข็งอยู่ได้ พุทธศาสนิกชนจะต้องรวมกลุ่มกันเพื่อให้เกิดความรักความสามัคคีต่อกันเพื่อให้เกิดความเข้มแข็ง จึงมีการจัดตั้งขึ้นเป็น “สภาพุทธบริษัทภาคประชาสังคมจิตอาสา” ประกอบด้วยสมาชิกทุกเพศทุกวัย ทุกสาขาอาชีพ ทั้งภายในประเทศและภายนอกประเทศโดยต่างยื่นใบสมัครพร้อมหลักฐานประกอบเพื่อแสดงตนด้วยความสมัครใจ และพร้อมใจกันปฏิบัติตามพันธกิจเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร ยิ่งไปกว่านั้น สมาชิกสภาเป็นผู้มีจิตอาสา ร่วมพัฒนาสังคมนำประโยชน์สุขสู่สังคมส่วนรวมด้วยจิตสำนึกร่วมกัน คือ เพื่อชาติ พระพุทธศาสนา และพระมหากษัตริย์ตลอดไป เกิดขึ้นจากการรวมคนที่มีศีลธรรมเพื่อประกอบคุณงามความดีในทางพระพุทธศาสนา ตามหลักธรรมคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า วัตถุประสงค์ในการทำงานของสภาพุทธบริษัท มี ๘ ประการ คือ

๑) เพื่อธำรงไว้ซึ่ง ๓ สถาบันหลักของประเทศ ได้แก่ ชาติ พระพุทธศาสนา และพระมหากษัตริย์

๒) เพื่อประกอบกิจกรรมในทางด้านพระพุทธศาสนา ตามหลักธรรมคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

๓) เพื่อปกป้องคุ้มครองพระพุทธศาสนาและสนองงานของคณะสงฆ์ทั่วประเทศ

๔) เพื่อมุ่งให้คนในประเทศดำรงชีวิตโดยอาศัยหลักธรรมคำสอน มุ่งเน้นเพื่อจะให้เกิดความรักและความสามัคคีธรรม

๕) ให้บรรจุพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติไทย

๖) เป็นจุดรวมญาติธรรมในเขตจังหวัดเลยและพื้นที่ใกล้เคียง

๗) ให้สมาชิกของสภาพุทธบริษัทเข้าถึงความเชื่อความศรัทธาในพระธรรมคำสั่งสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตและประกอบอาชีพ เพื่อเป็นแบบอย่างของชาวพุทธทั่วไป

๘) ให้สมาชิกของสภาพุทธบริษัทได้อุปถัมภ์ดูแลศาสนสถานของพระพุทธศาสนาในชุมชน และส่งเสริมชาวพุทธ ให้เกิดมีความเข้มแข็ง เกิดความผูกพันและเกิดความหวงแหน ในพระพุทธศาสนามากยิ่งขึ้น

บทบาทหน้าที่ของชาวพุทธบริษัทและวิธีการดำเนินการ^{๑๓}

๑) ศึกษาและเรียนรู้หลักธรรมคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

๒) ปฏิบัติตามหลักธรรมคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

๓) สนับสนุนการเผยแผ่หลักธรรมคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

๔) ปกป้องพระพุทธศาสนา

๕) สร้างศาสนบุคคลและศาสนทายาท เพื่อสืบทอดพระพุทธศาสนา

วิธีดำเนินงานเพื่อไปสู่เป้าหมาย^{๑๔}

๑) ตั้งคณะกรรมการอยู่ในวาระ คราวละ ๒ ปี

๒) ประชาสัมพันธ์ แจ้งข่าวสารงานพระพุทธศาสนา

๓) รับสมัครญาติธรรม

๔) มีกองทุนญาติธรรมช่วยญาติธรรม

๕) ร่วมกิจกรรมงานบุญต่าง ๆ ของญาติธรรม

๖) ดำรงคงอายุพระพุทธศาสนาชั่วกาลนาน ถึงลูกหลานตลอดไป

สรุปได้ว่า สำนักปฏิบัติธรรมวัดศรีอุดมวงศ์ จังหวัดเลยได้นำพาพุทธศาสนิกชนให้สามารถพัฒนาตนเองได้ตามฐานะ ด้วยอาศัยหลักธรรมที่ท่านได้สั่งสอนและอบรมในโอกาสต่างๆ กัน และได้ส่งเสริมให้เกิดประโยชน์ต่ออาชีพ การงาน หน้าที่ที่ปฏิบัติอยู่นั้นให้บรรลุตามเป้าหมายของตน ครอบครัว หมู่บ้านและชุมชนโดยการปลูกฝังศรัทธา ความเชื่อมั่นในพระพุทธศาสนา เป็นพื้นฐานก่อน

^{๑๓} สัมภาษณ์ พระครูอุดมวรานุวัตร (สมบัติ สมเสฏฐโณ), เจ้าอาวาสวัดศรีอุดมวงศ์ เจ้าสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดเลย, ๒๘ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๘.

^{๑๔} สัมภาษณ์ พระครูอุดมวรานุวัตร (สมบัติ สมเสฏฐโณ), เจ้าอาวาสวัดศรีอุดมวงศ์ เจ้าสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดเลย, ๒๘ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๘.

แล้วทำให้เข้าใจด้านศาสนธรรม และศาสนพิธีอย่างถูกต้อง เป็นประโยชน์เกื้อกูลต่อกัน ทั้งวัด บ้าน และโรงเรียน แบบบูรณาการ เพื่อให้คนมีความเป็นอยู่ที่ดี มีเศรษฐกิจพอเลี้ยงตนเองได้ให้ความช่วยเหลือกันด้วยจิตเมตตาต่อกันแก้ไขปัญหาร่วมกัน ดำเนินชีวิตด้วยความไม่ประมาท พึ่งพากันได้ทั้งทางกาย และทางจิตใจ ร่วมกันพัฒนาท้องถิ่น ทั้งหมู่บ้านชุมชน วัด และโรงเรียนให้ทำกิจกรรมต่าง ๆ ไปอย่างเป็นประโยชน์เกื้อกูลต่อกัน และเกิดสามัคคีธรรม ความเป็นปึกแผ่นทางสังคมสืบไป

สรุป

สำนักปฏิบัติธรรมวัดศรีอุดมวงศ์ จังหวัดเลยในฐานะเป็นสำนักปฏิบัติธรรมที่มีพระสงฆ์นักเผยแผ่พระพุทธศาสนา มีความทุ่มเทเสียสละ ตั้งมั่นในอุดมการณ์ เป็นผู้มีความรู้ความสามารถและความชำนาญในการเผยแผ่ธรรมะตามกลวิธีทั้ง ๔ รูปแบบ ด้วยบุคลิกภาพที่เป็นกันเอง ยิ้มแย้มแจ่มใส มีความจริงใจกับทุกคน เนื้อหาของธรรมะมีความถูกต้องตามหลักธรรมชัดเจน เข้าใจง่ายและมีความเพลิดเพลินต่อการฟังสามารถนำไปปฏิบัติให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้ ความพร้อมในการแสดงธรรมและเนื้อหาธรรมะก็อำนวยความสะดวกแก่ผู้ฟัง จึงทำให้นสำนักปฏิบัติธรรมวัดศรีอุดมวงศ์ จังหวัดเลยได้รับความเคารพศรัทธาเลื่อมใสจากประชาชนทั่วไป บุคลากรที่มงานท่านมีความน่าเชื่อถือที่ได้มาจากความรู้ความสามารถ สถานภาพบุคลิกลักษณะและคุณธรรมที่มีเป็นที่ประจักษ์แก่ผู้คนโดยทั่วไป จนสามารถได้รับวางใจให้เป็นผู้นำในการปฏิบัติงานในด้านต่างๆ สิ่งเหล่านี้เป็นแรงขับเคลื่อนให้ประสบผลสำเร็จ เป็นแรงผลักดันจากภายในโดยมีหลัก อัตตัญญูตา รู้จักตน คือ รู้ฐานะ ภาวะ เพศ กำลัง ความรู้ความถนัดความสามารถ และคุณธรรม ของตนตามเป็นจริง เพื่อประพฤติได้เหมาะสม

นอกจากนี้ยังมีความเข้าใจต่อตนเองว่าเป็นผู้นำทั้งทางจิตวิญญาณของชุมชนมีส่วนผลักดันให้ต้องพัฒนาความรู้ให้สูงขึ้นขึ้นไป ส่วนปัจจัยอื่นที่เกื้อหนุนประกอบด้วย พร้อมด้วยทุน การสนับสนุนที่ดี โดยได้รับการเกื้อหนุนจากวัด ทุน และบุคคลท่านมีรูปแบบและแนวทางในการนำเสนอธรรมะที่ทำให้ผู้ฟังมีความรู้ความเข้าใจแจ่มแจ้ง จูงใจ หาญกล้า ไร่แรงมากขึ้น มีมุมมองให้แง่คิด สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันได้ จึงเป็นการเผยแผ่ธรรมะที่สอดคล้องกับพุทธวิธีในการสอนอย่างแท้จริงคุณค่าของหลักและวิธีการเผยแผ่ของสำนักปฏิบัติธรรมวัดศรีอุดมวงศ์ จังหวัดเลยต่อสังคมไทยนั้น ได้นำพาพุทธศาสนิกชนให้สามารถพัฒนาตนเองได้ตามฐานะ ด้วยอาศัยหลักธรรมที่ท่านได้สั่งสอนและอบรมในโอกาสต่างๆ กัน และได้ส่งเสริมให้เกิดประโยชน์ต่ออาชีพ การงาน หน้าที่ที่ปฏิบัติอยู่นั้นให้บรรลุตามเป้าหมายของตน ครอบครัว หมู่บ้านและชุมชนโดยการปลูกฝังศรัทธา ความเชื่อมั่นในพระพุทธศาสนา เป็นพื้นฐานก่อน แล้วทำให้เข้าใจด้านศาสนธรรม และศาสนพิธี อย่างถูกต้อง เป็นประโยชน์เกื้อกูลต่อกัน ทั้งวัด บ้าน และโรงเรียน แบบบูรณาการ เพื่อให้คนมีความเป็นอยู่ที่ดี มีเศรษฐกิจพอเลี้ยงตนเองได้ให้ความช่วยเหลือกันด้วยจิตเมตตาต่อกันแก้ไขปัญหาร่วมกัน

ดำเนินชีวิตด้วยความไม่ประมาท พึ่งพากันได้ทั้งทางกาย และทางจิตใจ ร่วมกันพัฒนาท้องถิ่น ทั้งหมู่บ้าน ชุมชน วัด และโรงเรียนให้ทำกิจกรรมต่าง ๆ ไปอย่างเป็นประโยชน์เกื้อกูลต่อกัน และเกิดสามัคคีธรรม ความเป็นปึกแผ่นทางสังคมสืบไป

๔.๘ บทสัมภาษณ์ทั่วไป

บทสัมภาษณ์จำแนกออกเป็น ผู้ให้สัมภาษณ์ มีทั้งหมด ๑๕ รูป / คน จัดเป็นจำนวนกลุ่มได้ ๓ กลุ่ม แต่ละกลุ่มจำแนกออกได้กลุ่มละ ๕ รูป / คน ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มีรายละเอียดดังนี้

๑) **ทัศนะต่อบุคลากร** เกี่ยวกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของสำนักปฏิบัติธรรมวัดศรีอุดมวงศ์ จังหวัดเลย เช่น ฝ่ายพระวิปัสสนาจารย์ หรือวิทยากร ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา เหมาะสมและพอใจ สมควรแก้ไขปัญหายังไร ? ฝ่ายต้อนรับ หรือปฏิคม ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของวัดศรีอุดมวงศ์ มีการเอาใจใส่ หรือไม่ มีความเหมาะสม มีความพอใจ สมควรแก้ไขอย่างไร ? ฝ่ายทะเบียนและการติดต่อประสานงาน ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา มีการเอาใจใส่ มีความเหมาะสม และมีความพอใจ สมควรแก้ไขอย่างไร ? ฝ่ายบุคลากร ประชาสัมพันธ์ ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของวัดศรีอุดมวงศ์ มีการเอาใจใส่ มีความเหมาะสมและมีความพอใจอย่างไร สมควรแก้ไขอย่างไร ?

บทสัมภาษณ์ฝ่ายภิกษุ : สำนักปฏิบัติธรรมวัดศรีอุดมวงศ์ จังหวัดเลย พระฝ่ายวิปัสสนาจารย์ มีศีลจารวัตรที่ดีงามและผ่านการอบรมวิปัสสนาจารย์ มาเป็นอย่างดี จึงมีประสิทธิภาพในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาได้เป็นอย่างดี^{๑๕} ด้านความรู้และความสามารถทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ นั้นก็สามารถอบรมวิปัสสนากัมมัฏฐานได้ไม่ยาก^{๑๖} สำนักปฏิบัติธรรมวัดศรีอุดมวงศ์นั้นสามารถนำพาพระภิกษุสงฆ์และฆราวาสปฏิบัติธรรมได้ เพราะทางสำนักแห่งนี้ได้จัดให้มีปฏิบัติธรรมอย่างต่อเนื่องมาตลอดทั้งปี^{๑๗} ฝ่ายปฏิคมทำหน้าที่ได้ดีพอสมควร คือ มีกิริยา มารยาทที่เรียบร้อย การแต่งกายดี พุดจาดี กล้าแสดงออก บริการดี มีการประสานงานและการอำนวยความสะดวกเกี่ยวกับความสะดวกแก่พระอาคันตุกะที่เข้ามาเยือน ถือได้ว่าการเอาใจใส่ดี^{๑๘} ฝ่ายทะเบียนเมื่อมีกิจกรรมและมีโครงการต่าง ๆ มีการเตรียมพร้อม มีการตั้งโต๊ะรับสมัคร ลงทะเบียน ให้บริการแต่เช้า ถือว่าเหมาะสม และให้ความเป็นกันเองแนะนำสถานที่ปฏิบัติธรรมและการบริการให้ข้อมูลทั้งจำนวนของผู้เข้าร่วม

^{๑๕} สัมภาษณ์ พระราชวิราภรณ์ (เสาร์ อภินนโท), เจ้าคณะจังหวัดเลย วัดศรีบุญเรือง อำเภอเมือง จังหวัดเลย, ๒๐ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๘.

^{๑๖} สัมภาษณ์ พระไพโรจน์ธรรมภรณ์ (รังสฤษฎ์ สุนหาโต), เจ้าอาวาสวัดศรีบุญเรือง รองเจ้าคณะ จังหวัดเลย อำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย, ๒๐ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๘.

^{๑๗} สัมภาษณ์ พระสิริรัตนเมธี (บุญเพ็ง รตนเมธี), เจ้าอาวาสวัดโพธิ์ชัย รองเจ้าคณะจังหวัดเลย จังหวัดเลย, ๒๐ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๘.

^{๑๘} สัมภาษณ์ พระครูอุดมคุณากร (เทือง ญาณธโร), เจ้าอาวาสวัดโพธิ์ชัย เจ้าคณะอำเภอวังสะพุง อำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย, ๒๘ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๘.

ปฏิบัติธรรม มีงานรายงานผลให้ฝ่ายประชาสัมพันธ์ มีการแจ้งข่าวสารล่วงหน้าให้ทราบทางสถานีวิทยุคลื่น ๑๐๑.๗๕ อยู่เป็นประจำ ซึ่งเป็นการประชาสัมพันธ์ให้กับพุทธศาสนิกชนได้ทราบก่อนล่วงหน้า ถือได้ว่าอยู่ในเกณฑ์ที่ดีมาก^{๑๙}

บทสัมภาษณ์ฝ่ายผู้บริหารหน่วยงานราชการ : สำนักปฏิบัติธรรมวัดศรีอุดมวงศ์ จังหวัดเลย พระวิปัสสนาจารย์มีข้อวัตรปฏิบัติอันงดงาม นำศรัทธาเลื่อมใส ท่านวางตัวได้เหมาะสมโดยเฉพาะพระครูอุดมวรานุวัตร เจ้าอาวาส เจ้าสำนักปฏิบัติธรรมท่านเป็นแบบอย่างที่ดี ด้านการสอนก็มีวิธีการสอนและแนะนำการปฏิบัติได้ดีเข้าใจง่าย โดยเฉพาะการเดินจงกรม ๖ ท่า ซึ่งเป็นระบบของการปฏิบัติธรรมที่มีความสุขในการปฏิบัติ อธิบายให้ความรู้ได้ละเอียดอย่างน่าพอใจ^{๒๐} ฝ่ายการต้อนรับ ถือได้ว่า มีกิริยามารยาทที่ดี มีการต้อนรับที่ดี พุดจาดีสร้างความคุ้นเคยและเป็นกันเอง การบริการในด้านต่าง ๆ ถือว่าดีมาก เป็นธุระประสานงานได้ดี^{๒๑} ฝ่ายงานทะเบียน ถือว่าดี มีการเก็บข้อมูลบันทึกสถิติผู้เข้าร่วมโครงการกิจกรรมอยู่เสมอ^{๒๒} การออกใบเกียรติบัตรให้ผู้ผ่านการอบรม ถือว่าเป็นเรื่องที่ดีและจะมีเจ้าหน้าที่มาคอยบริการให้คำแนะนำ ให้การต้อนรับ คอยให้การบริการเอาใจใส่เป็นอย่างดี^{๒๓} ฝ่ายประชาสัมพันธ์จะมีหลากหลายรูปแบบ เพื่อการประชาสัมพันธ์ทางด้านวิทยุและอินเทอร์เน็ต จึงได้ถือว่าดีมาก ซึ่งเป็นการบอกบุญได้ตลอดเวลา อันเป็นการบริการในระยะทางที่ไกล ซึ่งถือได้ว่ามีประโยชน์และประหยัดเวลา^{๒๔}

บทสัมภาษณ์ประชาชนที่เข้าร่วมฝึกอบรม : สำนักปฏิบัติธรรมวัดศรีอุดมวงศ์ จังหวัดเลย พระวิปัสสนาจารย์ มีความประพฤติตนที่เหมาะสมน่าเคารพเลื่อมใส พระวิทยากรแต่ละรูปก็ให้ความรู้ในการอบรม มีความสามารถเป็นอย่างดี มีประโยชน์ที่ได้รับหลายประการ เช่น ได้รับการอบรมสั่งสอน ได้รับการต้อนรับ มีการบริการในกิจกรรมต่าง ๆ อย่างดี จึงทำให้มีกำลังใจศรัทธาต่อ

^{๑๙} สัมภาษณ์ พระครูนิมิตพัฒนกร (สมบัติ อภิวิฑฺฒโน), เจ้าอาวาสวัดประชาราษฎร์นิมิต เจ้าคณะตำบลศรีสงคราม อำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย, ๒๘ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๘.

^{๒๐} สัมภาษณ์ นางวชิรา น่วมเจริญ, ผู้อำนวยการ สำนักงานพระพุทธศาสนา จังหวัดเลย, ๒๒ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๘.

^{๒๑} สัมภาษณ์ นายวิสา ยัญญลักษณ์, นายอำเภอวังสะพุง อำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย, ๒๒ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๘.

^{๒๒} สัมภาษณ์ นายเลิศศักดิ์ พัฒนชัยกุล, นายกเทศมนตรี เมืองวังสะพุง อำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย, ๒๓ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๘.

^{๒๓} สัมภาษณ์ นายศักดิ์ดา พุทธาคำ, ผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนวังสะพุง อำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย, ๒๓ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๘.

^{๒๔} สัมภาษณ์ นายมัน บัวระภา, นายกองค์การบริหารส่วนตำบลศรีสงคราม อำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย, ๒๓ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๘.

พระพุทธศาสนายังขึ้น^{๒๕} ฝ่ายปฏิคมเป็นกันเองดี เชื่อเชิญ คอยแนะนำให้มาปฏิบัติที่วัดศรีอุดมวงศ์ ตลอดถึงการแนะนำให้รู้จักกับเจ้าหน้าที่บุคคล จึงทำให้ผู้เข้ามาปฏิบัติธรรมสบายใจและได้รับข้อมูลที่หลากหลาย ฝ่ายทะเบียน เหมาะสมดี มีความกระตือรือร้นในการรับสมัครลงทะเบียน การบริการทำป้ายหมายเลขและที่นั่งให้กับผู้เข้าร่วมปฏิบัติธรรม คอยแนะนำประสานงาน เพื่อความสะดวกอยู่ตลอดเวลา ส่วนฝ่ายบุคลากรฝ่ายทะเบียนก็ช่วยกันทำหน้าที่เป็นอย่างดี^{๒๖} ฝ่ายประชาสัมพันธ์ของสำนักปฏิบัติธรรม วัดศรีอุดมวงศ์ มีการประชาสัมพันธ์บอกบุญหลายรูปแบบ เช่น ทางแผ่นพับทางสถานีวิทยุอยู่เป็นประจำ ฝ่ายปฏิคมต้อนรับ เป็นกันเองอัธยาศัยไมตรีดี เชื่อเชิญแนะนำให้มาปฏิบัติที่สำนักปฏิบัติธรรมวัดศรีอุดมวงศ์ คอยแนะนำเป็นอย่างดี จึงทำให้ผู้เข้ามาปฏิบัติธรรมเกิดความสบายใจและได้รับข้อมูลที่หลากหลาย^{๒๗} ฝ่ายทะเบียน มีเหมาะสมดี เพราะมีความกระตือรือร้นในการรับสมัครลงทะเบียน เป็นกันเอง บริการทำป้ายหมายเลขที่นั่งให้แก่ผู้เข้าร่วมปฏิบัติธรรม คอยแนะนำและประสานงานติดต่อกับหน่วยงานอื่นเพื่อให้เกิดความสะดวก บุคลากรฝ่ายทะเบียนช่วยกันทำหน้าที่เป็นอย่างดี ซึ่งสร้างความพึงพอใจในสถานที่ได้เป็นอย่างดี^{๒๘} การประชาสัมพันธ์กระจายเสียงทางสถานีวิทยุ ถือได้ว่ามีประโยชน์เป็นอย่างมาก เพราะประหยัดเวลาและคนรับการสื่อสาร ก็เข้าถึงข่าวสารได้อย่างรวดเร็ว^{๒๙}

๒) ทิศนะต่อหลักสูตร การอบรมของสำนักปฏิบัติธรรมวัดศรีอุดมวงศ์ จังหวัดเลย ฐานในการอบรม สารคดีเชิงพุทธ ธรรมวินัย ใช้สื่อเครื่องฉาย เนื้อหาที่ได้รับ เป็นประโยชน์หรือไม่ เหมาะสมหรือไม่ อย่างไร ? การอบรมเกี่ยวกับ ศาสนพิธี จริยธรรม บุญพิธี เนื้อหาสาระที่ได้รับ เป็นประโยชน์หรือเหมาะสมหรือไม่ สมควรแก้ไขอย่างไร ? ฐานการอบรมเกี่ยวกับ ธรรมคิตะ การสวดมนต์ การเจริญสมาธิภาวนา เนื้อหาสาระที่ได้รับ เป็นประโยชน์ เหมาะสมหรือไม่ สมควรแก้ไขอย่างไร ? ฐานการอบรมเกี่ยวกับ การภาวนาจิต หรือการเจริญวิปัสสนากัมมัฏฐาน เนื้อหาสาระที่ได้รับ เป็นประโยชน์ เหมาะสมหรือไม่ สมควรแก้ไขอย่างไร ?

^{๒๕} สัมภาษณ์ นางชุมศรี ภูญโร, บ้านบุงไส่ ตำบลศรีสงคราม อำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย, ๒๗ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๘.

^{๒๖} สัมภาษณ์ นางชนันท์ พิทักษ์ศฤงคาร, บ้านน้อยนา ตำบลศรีสงคราม อำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย, ๒๗ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๘.

^{๒๗} สัมภาษณ์ นางนงลักษณ์ ราชวงศ์, บ้านบุงม่วง ตำบลศรีสงคราม อำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย, ๒๗ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๘.

^{๒๘} สัมภาษณ์ นางเทียน วงศ์คำ, บ้านบุงไส่ ตำบลศรีสงคราม อำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย, ๒๗ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๘.

^{๒๙} สัมภาษณ์ นางจันทร์แรม คงเจริญ, บ้านศรีบุญเรือง ตำบลวังสะพุง อำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย, ๒๗ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๘.

บทสัมภาษณ์ฝ่ายภิกษุ : สำนักปฏิบัติธรรมวัดศรีอุดมวงศ์ จังหวัดเลย การใช้สื่ออุปกรณ์ทางเทคโนโลยีที่ทันสมัยเข้ามาใช้ประกอบการบรรยาย เช่น การฉายสารคดีเชิงพุทธ ถือว่าเป็นหลักสูตรในการบรรยายที่ดีและเข้าใจได้อย่างรวดเร็ว^{๓๐} การบรรยายธรรมโดยมีภาพวีดิทัศน์ให้ดู มีทั้งเรื่องพุทธประวัติและเรื่องในชาดก เป็นประโยชน์ทำได้เหมาะสมดี^{๓๑} ด้านศาสนพิธีมีความเหมาะสม อันเป็นการเผยแผ่พื้นฐานความเป็นชาวพุทธที่ดีให้แสดงตนเป็นพุทธมามกะ เป็นการฝึกจริยธรรม ถือได้ว่าเป็นความเหมาะสมดี^{๓๒} ธรรมคัมภีร์ หรือการสวดมนต์ ทำวัตรเช้าและเย็น ถือว่าเหมาะสมเป็นการฝึกสมาธิ และทำให้เกิดปัญญา ในการสวดก็จะเกิดความชอบรักที่จะสวดทำให้ได้เจริญทั้ง ศีล สมาธิและปัญญา^{๓๓} ปฏิบัติธรรมเจริญจิตภาวนา ถือว่าเป็นประโยชน์มาก ในการศึกษาหลักสูตรอบรมแบบ สติปัฏฐาน ๔ มีวิธีการสอนที่ดี ทำให้แก่เด็ก เยาวชน และประชาชนทั่วไป มีสติในการใช้ชีวิตประจำวัน มีสติในการศึกษาเรียนรู้ มีสติในการทำงาน และมีสติอยู่ด้วยปัญญา ถือว่าเหมาะสมอยู่ในเกณฑ์ที่ดี^{๓๔}

บทสัมภาษณ์ฝ่ายผู้บริหารหน่วยงาน : สำนักปฏิบัติธรรมวัดศรีอุดมวงศ์ จังหวัดเลย ถือได้ว่าเป็นประโยชน์ต่อผู้ศึกษาและปฏิบัติเป็นอย่างยิ่ง^{๓๕} มีจุดประสงค์ในการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนรู้ได้มองเห็นความสำคัญของพระพุทธศาสนา ทำให้เกิดความศรัทธาและสามารถเข้าใจในพุทธประวัติ เหตุการณ์ระหว่างการประชุม ตีไตรปิฎกและปรินิพพานได้เป็นอย่างดี^{๓๖} สารคดีเชิงพุทธ ถือว่าเป็นหลักสูตรที่ดี เพราะมีการสอนให้ความรู้เรื่องเกี่ยวกับพุทธประวัติ เรื่องกรรม เรื่องบาปบุญคุณโทษ เรื่องความกตัญญู ถือได้ว่ามีประโยชน์เป็นอย่างมาก^{๓๗} เกี่ยวกับศาสนพิธี มีความเหมาะสมเป็นอย่างดี

^{๓๐} สัมภาษณ์ พระราชวิราภรณ์ (เสาร์ อภินันโท), เจ้าอาวาสวัดศรีบุญเรือง เจ้าคณะจังหวัดเลย จังหวัดเลย, ๒๐ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๘.

^{๓๑} สัมภาษณ์ พระไพโรจน์ธรรมาภรณ์ (รังสฤษฏ์ สุนนชาโต), เจ้าอาวาสวัดศรีบุญเรือง รองเจ้าคณะจังหวัดเลย จังหวัดเลย, ๒๐ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๘.

^{๓๒} สัมภาษณ์ พระสิริรัตนเมธี (บุญเพ็ง รตนเมธี), เจ้าอาวาสวัดโพธิ์ชัย รองเจ้าคณะจังหวัดเลย จังหวัดเลย, ๒๐ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๘.

^{๓๓} สัมภาษณ์ พระครูอุดมคุณากร (เทือง ญาณธโร), เจ้าอาวาสวัดโพธิ์ชัย เจ้าคณะอำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย, ๒๘ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๘.

^{๓๔} สัมภาษณ์ พระครูนิมิตพัฒนกร (สมบัติ อภิวิฑฒโน), เจ้าอาวาสวัดประหารราษฎร์นimit เจ้าคณะตำบลศรีสงคราม อำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย, ๒๘ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๘.

^{๓๕} สัมภาษณ์ นางวชิรา น่วมเจริญ, ผู้อำนวยการ สำนักงานพระพุทธศาสนา จังหวัดเลย, ๒๒ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๘.

^{๓๖} สัมภาษณ์ นายวิสา ยัญญลักษณ์, นายอำเภอวังสะพุง อำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย, ๒๒ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๘.

^{๓๗} สัมภาษณ์ นายเลิศศักดิ์ พัฒนชัยกุล, นายกเทศมนตรี เมืองวังสะพุง อำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย, ๒๓ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๘.

ยังมีเนื้อหาครอบคลุมทั้งบุญพิธี ทานพิธี กุศลพิธี สอนให้เข้าถึงความเป็นชาวพุทธ อันก่อให้เกิดศีลธรรม จริยธรรมและสอนให้เกิดองค์ความรู้ใหม่^{๓๘} การอบรมจะเน้นเรื่องเกี่ยวกับกิจกรรมารยาทชาวพุทธ เช่น การกราบ การไหว้ และการนิมนต์พระ การอาราธนาในพิธีกรรมต่าง ๆ จึงถือได้ว่าเป็นประโยชน์มากสำหรับผู้ที่ได้เข้ามาศึกษา^{๓๙}

บทสัมภาษณ์ประชาชนที่เข้าร่วมฝึกอบรม : สำนักปฏิบัติธรรมวัดศรีอุดมวงศ์ จังหวัดเลย ถือว่าเป็นหลักสูตรที่น่าเสนอได้ดี เพราะมีสื่ออุปกรณ์เทคโนโลยีที่ทันสมัยเข้ามา เพื่อใช้ประกอบการบรรยายและมีเนื้อหาสาระ ที่หลายหลาก มีทั้งเรื่องพุทธประวัติ ซึ่งมีสาระสำคัญที่น่าติดตามเป็นอย่างยิ่ง^{๔๐} การปฏิบัติธรรม หรือเจริญจิตภาวนา ถือว่ามีประโยชน์มาก มีหลักสูตรทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ การอบรมเน้นเจริญสติให้รู้เท่าทันอารมณ์ในปัจจุบัน สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ มีวิธีการฝึกฝนที่ดี ให้ได้ศึกษาภาคปริยัติก่อน แล้วก็ปฏิบัติตาม ถือว่าเหมาะสมเป็นอย่างมาก^{๔๑} รูปแบบการสวดมนต์ถือว่าอยู่ในเกณฑ์ที่ดี เป็นกิจกรรมเสริมสร้างสมาธิและปัญญา ควรส่งเสริมพัฒนาให้มีรูปแบบดียิ่งขึ้น^{๔๒} เกี่ยวกับศาสนพิธี ถือได้ว่ามีความเหมาะสมมีประโยชน์ เพราะสามารถนำผลจากการฝึกไปใช้ประกอบพิธีกรรมในงานบุญกุศลของสังคมได้ มีเนื้อหาในการสอนหลายรูปแบบ เช่น การกราบ การไหว้ การจุดธูปเทียน บูชาพระรัตนตรัย การนิมนต์ การกล่าวคำอาราธนาต่าง ๆ การประเคนของ การวางตัวและพูดจาสนทนาธรรมกับพระภิกษุจะต้องเหมาะสม ซึ่งทำให้มีความเข้าใจยิ่งขึ้น^{๔๓} การเริ่มฝึกสติในการเดินจงกรม ๖ ระยะ การกำหนดนั่งแบบพุท-โธ, ยุบหนอ-พองหนอ การได้เข้ามาฝึกสติเจริญวิปัสสนากัมมัฏฐานที่นี่ เข้าใจง่าย เนื้อหาเป็นที่น่าสนใจ^{๔๔}

^{๓๘} สัมภาษณ์ นายศักดิ์ พุทธาคำ, ผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนวังสะพุง อำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย, ๒๓ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๘.

^{๓๙} สัมภาษณ์ นายมัน บัวระภา, นายกองค์การบริหารส่วนตำบลศรีสงคราม อำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย, ๒๓ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๘.

^{๔๐} สัมภาษณ์ นางชุมศรี ภูญชโร, บ้านบุงไสล่ ตำบลศรีสงคราม อำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย, ๒๗ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๘.

^{๔๑} สัมภาษณ์ นางชนัน พิทักษ์ศฤงคาร, บ้านน้อยนา ตำบลศรีสงคราม อำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย, ๒๗ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๘.

^{๔๒} สัมภาษณ์ นางนงลักษณ์ ราชวงศ์, บ้านบุงม่วง ตำบลศรีสงคราม อำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย, ๒๗ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๘.

^{๔๓} สัมภาษณ์ นางเทียน วงศ์คำ, บ้านบุงไสล่ ตำบลศรีสงคราม อำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย, ๒๗ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๘.

^{๔๔} สัมภาษณ์ นางจันทร์แรม คงเจริญ บ้านศรีบุญเรือง ตำบลวังสะพุง อำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย, ๒๗ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๘.

๓) **ทัศนะต่ออาคารสถานที่ต่าง ๆ** ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของสำนักปฏิบัติธรรมวัดศรีอุดมวงศ์ จังหวัดเลย เช่น อาคาร สถานที่ ลานธรรม เป็นประโยชน์ มีความเหมาะสมและมีความพึงพอใจ หรือควรแก้ไขอย่างไร ? ลานธรรม เป็นประโยชน์ มีความเหมาะสมและความพึงพอใจสมควรแก้ไขอย่างไร ? บริเวณภายในวัด เป็นประโยชน์ มีความเหมาะสมและมีความพึงพอใจ หรือควรแก้ไขอย่างไร ?

บทสัมภาษณ์ฝ่ายภิกษุ : สำนักปฏิบัติธรรมวัดศรีอุดมวงศ์ จังหวัดเลย เป็นสถานที่ที่มีธรรมชาติร่มรื่น ปกคลุมด้วยต้นไม้และเป็นสถานที่ในการใช้จัดกิจกรรมหลายอย่าง เช่น โครงการปลูกจุฬาลานเข้าวัดทุกวันอาทิตย์^{๔๕} มีอาคาร สถานที่ ลานธรรม ใช้เป็นที่ทำวัตรสวดมนต์ นั่งเจริญจิตภาวนา ฟังเทศนาธรรม เป็นเวทีเยาวชนสร้างความดี^{๔๖} เป็นสถานที่ปฏิบัติธรรม เป็นแหล่งศึกษาพระพุทธศาสนา มีความเป็นธรรมชาติ สะอาดร่มรื่น สงบร่มเย็น^{๔๗} บริเวณสำนักปฏิบัติธรรมกว้างขวางมีประโยชน์หลายประการ นอกจากใช้เป็นสถานที่ปฏิบัติธรรมแล้ว ยังมีอีกหลายอย่าง เช่น เป็นที่พักและเป็นห้องประชุมสัมมนาได้^{๔๘} อาคาร สถานที่ ลานธรรม เป็นเวทีของเยาวชน เพื่อสร้างความดี เป็นเวทีของนักปราชญ์ชาวบ้านมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นต่อกัน เป็นเวทีแห่งการอนุรักษ์วัฒนธรรม เช่น การจัดให้มีการขับร้องสรภัญญ์ ซึ่งเป็นการอนุรักษ์วัฒนธรรมทางภาคอีสาน^{๔๙}

บทสัมภาษณ์ฝ่ายผู้บริหารหน่วยงาน : สำนักปฏิบัติธรรมวัดศรีอุดมวงศ์นั้น เป็นสถานที่สะอาดและร่มรื่น มีความเหมาะสม เป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีคุณภาพ ภายในวัดมีความพร้อมหลากหลาย ศาลาโรงธรรม ศาลาลานธรรม ห้องน้ำ ห้องส้วม สะอาดมีอนามัยดีมาก^{๕๐} สถานที่ลานธรรมใช้ในการจัดอบรมปฏิบัติ มีความสะอาดและร่มรื่น รับรองจำนวนผู้เข้ามาอบรมได้เป็นจำนวนมาก ถือได้ว่า

^{๔๕} สัมภาษณ์ พระราชวิราภรณ์ (เสาร์ อภินนโท), เจ้าอาวาสวัดศรีบุญเรือง เจ้าคณะจังหวัดเลย จังหวัดเลย, ๒๐ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๘.

^{๔๖} สัมภาษณ์ พระไพโรจน์ธรรมาภรณ์ (รังสฤษฏ์ สุนนชาโต), เจ้าอาวาสวัดศรีบุญเรือง รองเจ้าคณะจังหวัดเลย จังหวัดเลย, ๒๐ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๘.

^{๔๗} สัมภาษณ์ พระสิริรัตนเมธี (บุญเพ็ง รตนเมธี), เจ้าอาวาสวัดโพธิ์ชัย รองเจ้าคณะจังหวัดเลย จังหวัดเลย, ๒๐ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๘.

^{๔๘} สัมภาษณ์ พระครูอุดมคุณากร (เทือง ญาณธโร), เจ้าอาวาสวัดโพธิ์ชัย เจ้าคณะอำเภอดงหลวง จังหวัดเลย, ๒๘ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๘.

^{๔๙} สัมภาษณ์ พระครูนิมิตพัฒนกร (สมบัติ อภิวิฑฒโน), เจ้าอาวาสวัดประหารราษฎร์นimit เจ้าคณะตำบลศรีสงคราม อำเภอดงหลวง จังหวัดเลย, ๒๘ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๘.

^{๕๐} สัมภาษณ์ นางวชิรา น่วมเจริญ, ผู้อำนวยการ สำนักงานพระพุทธศาสนา จังหวัดเลย, ๒๒ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๘.

เหมาะสมและเป็นประโยชน์^{๕๑} เป็นวัดที่มีความสงบและร่มรื่น เหมาะแก่การเข้ามาศึกษาฝึกหัด ปฏิบัติธรรม เป็นสถานที่พักสงบทางด้านจิตใจ ไม่พลุกพล่านเจียบสงบ^{๕๒} เป็นสถานที่ผ่อนคลายด้วย ธรรมชาติบำบัด ธรรมชาติบำบัด ทุกครั้งที่เข้าไปก็จะมีแต่ความสุข^{๕๓} มีความปลอดภัย สงบ สะอาดใช้ เป็นสถานที่ทำวัตร ปฏิบัติธรรม เป็นที่ประชุมวัด บ้าน โรงเรียน^{๕๔}

บทสัมภาษณ์ประชาชนที่เข้าร่วมฝึกอบรม : สำนักปฏิบัติธรรมวัดศรีอุดมวงศ์ จังหวัดเลย ถือได้ว่า มีความเหมาะสม มีความสะอาดและเป็นระเบียบ มีห้องน้ำให้ใช้บริการที่เพียงพอ แยกเพศ ชาย หญิง จึงเหมาะสมดี^{๕๕} อยู่ในเกณฑ์ที่ดี ประโยชน์ที่ได้ใช้สถานลานธรรม คือ เป็นที่ทำวัตร สวดมนต์ นั่งสมาธิ เดินจงกรม นั่งอ่านหนังสือ ร่มรื่นเหมาะแก่การปฏิบัติธรรม^{๕๖} ถือได้ว่ามีความเหมาะสม ในการใช้ในการปฏิบัติธรรมกัมมัฏฐาน หรือจะเป็นสถานที่จัดกิจกรรมในโครงการต่าง ๆ ได้ดีพอสมควร^{๕๗} เป็นสถานที่ทำวัตร สวดมนต์ นั่งสมาธิเจริญจิตภาวนา แผ่เมตตา ฟังเทศนาธรรม ทำบุญถวายสังฆทานและร่วมกันรับทานอาหารกลางวันกับญาติธรรมที่มาสร้างบารมีด้วยกัน^{๕๘} มีความ เป็นธรรมชาติ ร่มรื่นเหมาะแก่การปฏิบัติธรรม ประโยชน์ที่ได้ คือ ได้ใช้ประโยชน์ในสถานที่แห่งนี้ เช่น ทำวัตร สวดมนต์ นั่งสมาธิ^{๕๙}

๔) ทศนะต่อรูปแบบวิธีการ การเผยแพร่พระพุทธศาสนาของสำนักปฏิบัติธรรมวัดศรีอุดม วงศ์ จังหวัดเลย กล่าวคือ การเทศนา การบรรยาย การปาฐกถา เช่น โครงการปฏิบัติธรรม ในการเผยแพร่

^{๕๑} สัมภาษณ์ นายวิสา ยัญญลักษณ์, นายอำเภอวังสะพุง อำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย, ๒๒ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๘.

^{๕๒} สัมภาษณ์ นายเลิศศักดิ์ พัฒนชัยกุล, นายกเทศมนตรี เมืองวังสะพุง อำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย, ๒๓ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๘.

^{๕๓} สัมภาษณ์ นายศักดิ์ดา พุทธาคำ, ผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนวังสะพุง อำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย, ๒๓ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๘.

^{๕๔} สัมภาษณ์ นายมนั บัวระภา, นายกองค์การบริหารส่วนตำบลศรีสงคราม อำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย, ๒๓ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๘.

^{๕๕} สัมภาษณ์ นางชุมศรี ภูญชร, บ้านบึงไส่ ตำบลศรีสงคราม อำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย, ๒๗ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๘.

^{๕๖} สัมภาษณ์ นางจันทร์ พัทธาศักดิ์, บ้านน้อยนา ตำบลศรีสงคราม อำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย, ๒๗ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๘.

^{๕๗} สัมภาษณ์ นางนงลักษณ์ ราชวงศ์, บ้านบึงม่วง ตำบลศรีสงคราม อำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย, ๒๗ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๘.

^{๕๘} สัมภาษณ์ นางเทียน วงศ์คำ, บ้านบึงไส่ ตำบลศรีสงคราม อำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย, ๒๗ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๘.

^{๕๙} สัมภาษณ์ นางจันทร์แรม คงเจริญ, บ้านศรีบุญเรือง ตำบลวังสะพุง อำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย, ๒๗ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๘.

แผ่พระพุทธศาสนา เป็นประโยชน์มีความเหมาะสมและมีความพึงพอใจ หรือควรแก้ไขอย่างไร ? กิจกรรมทำบุญประเพณีวันสำคัญต่าง ๆ ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา เป็นประโยชน์ มีความเหมาะสมและมีความพึงพอใจสมควรแก้ไขอย่างไร ? สื่อทางวิทยุและสื่อทางอินเทอร์เน็ต ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา เป็นประโยชน์ มีความเหมาะสมและมีความพึงพอใจสมควรแก้ไขอย่างไร ? สื่อซีดีธรรมะ ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา เป็นประโยชน์ มีความเหมาะสมและมีความพึงพอใจ ควรแก้ไขอย่างไร ?

บทสัมภาษณ์ฝ่ายภิกษุ : สำนักปฏิบัติธรรมวัดศรีอุดมวงศ์ จังหวัดเลย การจัดโครงการปฏิบัติธรรม ถือได้ว่า มีประโยชน์มาก มีวิธีการเผยแผ่ที่ดี กล่าวคือ การเทศนา การบรรยาย การปาฐกถา โดยมีองค์กรในหมู่บ้านมีส่วนร่วมด้วย เช่น บ้าน โรงเรียนและที่สำคัญ คือ มีการพัฒนาสื่อเทคโนโลยี เข้าไปช่วยในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นรูปแบบใหม่ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาและได้ผลเป็นอย่างดี^{๖๐} สำนักปฏิบัติธรรมวัดศรีอุดมวงศ์ มีโครงการที่หลากหลายที่น่าสนใจให้โอกาสทั้งเด็ก เยาวชน ตลอดจนผู้ใหญ่ ได้เข้ามาปฏิบัติธรรม^{๖๑} จากที่ได้เข้าร่วมปฏิบัติธรรมบ่อยครั้ง มีความเห็นว่าเป็นประโยชน์อย่างมาก ต่อตนเองผู้ทำหน้าที่เผยแผ่ ต่อผู้เข้ารับการอบรม ต่อสังคม ต่อประเทศชาติ และต่อพระพุทธศาสนา ส่วนทางด้านสื่อทางอินเทอร์เน็ตก็มีการเชื่อมโยงสามารถให้ผู้ฟังคลื่นวิทยุของวัดศรีอุดมวงศ์ให้ได้ฟังชัดเจนทั่วโลก ยังมีสื่อซีดีธรรมะที่ออกมาเผยแผ่ให้ผู้สนใจได้ศึกษาได้ฟังในสถานที่ต่าง ๆ ได้ ถือได้ว่าดีมาก^{๖๒} กิจกรรมทำบุญประเพณีวันสำคัญต่าง ๆ ถือว่าดีในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา เช่น วันสงกรานต์ ก็มีกิจกรรมสรงน้ำพระภิกษุสามเณร และรดน้ำผู้ใหญ่ เป็นการทำบุญรวมญาติ ถือว่าเหมาะสมในการจัดกิจกรรม^{๖๓} สื่อทางวิทยุ ถือว่ามีประโยชน์มาก มีเนื้อหาสาระธรรมมากมาย มีทั้งออกอากาศในการบรรยายธรรม ถือว่าประโยชน์มาก จัดรายการเวลาได้เหมาะสมดี^{๖๔}

บทสัมภาษณ์ฝ่ายผู้บริหารหน่วยงาน : โครงการปฏิบัติธรรมของสำนักปฏิบัติธรรมวัดศรีอุดมวงศ์ จังหวัดเลย กล่าวคือ การเทศนา การบรรยาย การปาฐกถาก็จะมีโครงการตลอดทั้งปี มี

^{๖๐} สัมภาษณ์ พระราชวิราภรณ์ (เสาร์ อภินนโท), เจ้าอาวาสวัดศรีบุญเรือง เจ้าคณะจังหวัดเลย จังหวัดเลย, ๒๐ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๘.

^{๖๑} สัมภาษณ์ พระไพโรจน์ธรรมาภรณ์ (รังสฤษฏ์ สุนนชาโต), เจ้าอาวาสวัดศรีบุญเรือง รองเจ้าคณะจังหวัดเลย จังหวัดเลย, ๒๐ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๘.

^{๖๒} สัมภาษณ์ พระศิริรัตนเมธี (บุญเพ็ง รตนเมธี), เจ้าอาวาสวัดโพธิ์ชัย รองเจ้าคณะจังหวัดเลย จังหวัดเลย, ๒๐ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๘.

^{๖๓} สัมภาษณ์ พระครูอุดมคุณากร (เทือง ญาณธโร), เจ้าอาวาสวัดโพธิ์ชัย เจ้าคณะอำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย, ๒๘ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๘.

^{๖๔} สัมภาษณ์ พระครูนิมิตพัฒนกร (สมบัติ อภิวิฑฒโน), เจ้าอาวาสวัดประจักษ์ราชนิคม เจ้าคณะตำบลศรีสงคราม อำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย, ๒๘ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๘.

ประโยชน์และเหมาะสม เช่น โครงการปฏิบัติธรรมวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา วันวิสาขบูชา วันมาฆบูชา วันอาสาฬหบูชา^{๖๕} โครงการอบรมเด็กเยาวชนก็มีประโยชน์มาก อยากจะให้ทางสำนักปฏิบัติธรรมประชาสัมพันธ์และจัดโครงการเหล่านี้ให้มาก ประโยชน์ในการจัดโครงการแต่ละโครงการก็จะมีผลต่อชาติ ศาสนา และสถาบันพระมหากษัตริย์^{๖๖} กิจกรรมทำบุญประเพณีวันสำคัญต่างๆ มีความเหมาะสม โดยมีกิจกรรมทำบุญประเพณีในแต่ละเดือน เช่น บุญกฐิน บุญทอดเทียนเข้าพรรษา ที่ชาวบ้านนำพาลูกหลานมาร่วมสร้างบุญกุศล เป็นการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณี ถือได้ว่ามีประโยชน์มาก เพราะเป็นการรักษาประเพณีที่ดีงามเอาไว้^{๖๗} สื่อทางวิทยุวัดศรีอุดมวงศ์ถือได้ว่าเป็นประโยชน์มาก เป็นสถานีวิทย์เพื่อการพัฒนาปัญญา เพราะมีวิธีดำเนินงาน การวางแผน มีรายการออกอากาศสดอยู่ตลอดเวลาและได้รับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาตลอดเวลา^{๖๘} สื่อทางด้านซีดีธรรมะ ถือได้ว่าดีมีประโยชน์ต่อผู้รับฟัง เพราะสามารถฟังได้ตลอดเวลา ส่วนสื่อทางอินเทอร์เน็ต ซึ่งเป็นรูปแบบการเผยแพร่ระบบใหม่และทันสมัย จัดได้ว่ามีประโยชน์มาก^{๖๙}

บทสัมภาษณ์ประชาชนที่เข้าร่วมฝึกอบรม : โครงการปฏิบัติธรรมของสำนักปฏิบัติธรรมวัดศรีอุดมวงศ์ จังหวัดเลย มีการเผยแพร่หลายรูปแบบกล่าวคือ การเทศนา การบรรยาย การปาฐกถาและยังเปิดโอกาสให้ผู้คนที่สนใจได้เข้ามาร่วมทำบุญในโอกาสวันสำคัญ เช่น วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา วันสำคัญของชาติ^{๗๐} กิจกรรมทำบุญประเพณีวันสำคัญต่าง ๆ ของสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดเลย แห่งที่ ๓ ถือได้ว่ามีประโยชน์มาก เช่น ช่วงเข้าพรรษา มีกิจกรรมทอดเทียน ๙ วัด ซึ่งเป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับพุทธศาสนิกชนด้วยกัน^{๗๑} สื่อทางวิทยุวัดศรีอุดมวงศ์ เป็นการเผยแพร่พระพุทธศาสนา โดยการใช้สื่อด้านเทคโนโลยีถือได้ว่าดีมาก มีประโยชน์กับคนที่ไม่มีเวลาเข้ามาวัด

^{๖๕} สัมภาษณ์ นางวชิรา น่วมเจริญ, ผู้อำนวยการ สำนักงานพระพุทธศาสนา จังหวัดเลย, ๒๒ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๘.

^{๖๖} สัมภาษณ์ นายวิสา ยัญญลักษณ์, นายอำเภอวังสะพุง อำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย, ๒๒ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๘.

^{๖๗} สัมภาษณ์ นายเลิศศักดิ์ พัฒนชัยกุล, นายกเทศมนตรี เมืองวังสะพุง อำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย, ๒๓ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๘.

^{๖๘} สัมภาษณ์ นายศักดิ์ พุทธาคำ, ผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนวังสะพุง อำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย, ๒๓ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๘.

^{๖๙} สัมภาษณ์ นายมนั บัวระภา, นายกองค์การบริหารส่วนตำบลศรีสงคราม อำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย, ๒๓ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๘.

^{๗๐} สัมภาษณ์ นางชุมศรี กุญชร, บ้านบึงไส่ ตำบลศรีสงคราม อำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย, ๒๗ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๘.

^{๗๑} สัมภาษณ์ นางขันธ พิทักษ์ศฤงคาร, บ้านน้อยนา ตำบลศรีสงคราม อำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย, ๒๗ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๘.

จะมีโอกาสฟังธรรม^{๗๒} ธรรมแต่ละรายการทางสำนักวัดศรีอุดมวงศ์ ที่ได้นำมาเผยแผ่นั้น ล้วนมีประโยชน์มาก ส่วนด้านศีลธรรมก็ถือว่ามีความเหมาะสมเพราะเป็นประโยชน์แก่หลาย ๆ ท่านที่ไม่ได้เขาวัดฟังธรรม ก็จะได้อาศัยศีลธรรม มีความพอใจกับศีลธรรม เพราะเราสามารถเลือกฟังได้ตามจริตที่ตนชอบได้^{๗๓} การเผยแผ่ทางสื่อวิทยุ มีประโยชน์มาก เพราะมีเนื้อหาที่หลากหลายให้ได้ฟัง ไม่ว่าจะเป็นนิทานธรรมะ หรือว่ารายการสด ก็ถือว่ามีความประโยชน์มาก การฟังก็ง่ายไม่ยุ่งยากเหมือนกับทีวี เพราะเครื่องรับสื่อจะบอกว่าทีวีเยอะมาก ดังนั้น จึงสามารถพกพาไปฟังในสถานที่ไหนก็ได้ คิดว่าเหมาะสมและมีประโยชน์เป็นอย่างมาก^{๗๔}

สรุปว่า สำนักปฏิบัติธรรมวัดศรีอุดมวงศ์ จังหวัดเลยมีความทุ่มเทเสียสละ ตั้งมั่นในอุดมการณ์ เป็นผู้มีความรู้ความสามารถและความชำนาญในการเผยแผ่ธรรมะตามกลวิธีทั้ง ๔ รูปแบบ ด้วยบุคลิกภาพที่เป็นกันเอง ยิ้มแย้มแจ่มใส มีความจริงใจกับทุกคน เนื้อหาของธรรมะมีความถูกต้องตามหลักธรรม ชัดเจน เข้าใจง่ายและมีความเพลิดเพลินต่อการฟังสามารถนำไปปฏิบัติให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้ ความพร้อมในการแสดงธรรมและเนื้อหาธรรมะก็อำนวยความสะดวกแก่ผู้ฟัง จึงทำให้ได้รับความศรัทธาเลื่อมใสจากประชาชนทั่วไป ท่านมีความน่าเชื่อถือที่ได้มาจากการรู้ความสามารถ สถานภาพบุคลิกลักษณะและคุณธรรมที่มีเป็นที่ประจักษ์แก่ผู้คนโดยทั่วไป จนสามารถได้รับวางใจให้เป็นผู้นำในการปฏิบัติงานในด้านต่างๆ สิ่งเหล่านี้เป็นแรงขับเคลื่อนให้ประสบผลสำเร็จเป็นแรงผลักดันจากภายในโดยมีหลัก อัตตัญญูตา รู้จักตน คือ รู้ฐานะ ภาวะ เพศ กำลัง ความรู้ความถนัดความสามารถ และคุณธรรม ของตนตามเป็นจริง เพื่อประพฤติได้เหมาะสม

นอกจากนี้สำนักปฏิบัติธรรมวัดศรีอุดมวงศ์ จังหวัดเลยมีความเข้าใจต่อตนเองว่าเป็นผู้นำทั้งทางจิตวิญญาณมีส่วนผลักดันให้ท่านต้องพัฒนาความรู้ให้สูงขึ้นไป ส่วนปัจจัยอื่นที่เกื้อหนุนประกอบด้วย พร้อมด้วยทุน การสนับสนุนจากพระสังฆาธิการ ประชาชนที่ดี โดยได้รับการเกื้อหนุนจากวัด ทุน และบุคคลท่านมีรูปแบบและแนวทางในการนำเสนอธรรมะที่ทำให้ผู้ฟังมีความรู้ความเข้าใจแจ่มแจ้ง จูงใจ หาญกล้า ร่าเริงมากขึ้น มีมุมมองให้แง่คิด สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันได้ จึงเป็นการเผยแผ่พุทธธรรมที่สอดคล้องกับพุทธวิธีในการสอนอย่างแท้จริง คุณค่าของหลักและวิธีการเผยแผ่ธรรมะต่อสังคมไทยนั้น ได้นำพาพุทธศาสนิกชนให้สามารถพัฒนาตนเองได้ตามฐานะ ด้วยอาศัยหลักธรรมะที่ท่านได้สั่งสอนและอบรมในโอกาสต่างๆ กัน และได้

^{๗๒} สัมภาษณ์ นางนงลักษณ์ ราชวงศ์, บ้านบึงม่วง ตำบลศรีสงคราม อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดเลย, ๒๗ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๘.

^{๗๓} สัมภาษณ์ นางเทียน วงศ์คำ, บ้านบึงไส่ ตำบลศรีสงคราม อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดเลย, ๒๗ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๘.

^{๗๔} สัมภาษณ์ นางจันทร์แรม คงเจริญ บ้านศรีบุญเรือง ตำบลวังสะพุง อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดเลย, ๒๗ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๘.

ส่งเสริมให้เกิดประโยชน์ต่ออาชีพ การงาน หน้าที่ที่ปฏิบัติอยู่นั้นให้บรรลุตามเป้าหมายของตน ครอบครัว หมู่บ้านและชุมชนโดยการปลูกฝังศรัทธา ความเชื่อมั่นในพระพุทธศาสนา เป็นพื้นฐานก่อน แล้วทำให้เข้าใจด้านศาสนธรรม และศาสนพิธี อย่างถูกต้อง เป็นประโยชน์เกื้อกูลต่อกัน ทั้งวัด บ้าน และโรงเรียน แบบบูรณาการ เพื่อให้คนมีความเป็นอยู่ที่ดี มีเศรษฐกิจพอเลี้ยงตนเองได้ให้ความช่วยเหลือกันด้วยจิตเมตตาต่อกันแก้ไขปัญหาร่วมกัน ดำเนินชีวิตด้วยความไม่ประมาท พึ่งพากันได้ทั้งทางกาย และทางจิตใจ ร่วมกันพัฒนาท้องถิ่น ทั้งหมู่บ้าน ชุมชน วัด และโรงเรียนให้ทำกิจกรรมต่าง ๆ ไปอย่างเป็นประโยชน์เกื้อกูลต่อกัน และเกิดสามัคคีธรรม ความเป็นปึกแผ่นทางสังคม